

Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra výtvarné výchovy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

SKLENĚNÝ ŠPERK

Lenka Folková

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Věra Klimešová

Datum: 25.10. 2009

South Bohemia University in České Budějovice

Faculty of Pedagogy

Chair of Art

DIPLOMA WORK

GLASS JEWELLERY

Lenka Folková

Leader of Diploma work: Mgr. Věra Klimešová

Date: 25.10.2009

ANOTACE

Ve své diplomové práci se věnuji tématu skleněný šperk. Zpracovávám tvorbu autorského šperku v Čechách na souboru autorů. Představuji deset českých autorů, kteří se zabývají českým skleněným šperkem. Na jejich rozbor používám kombinaci kvantitativní metody a subjektivního popisu. Mé výsledky jsou zajímavé pro jiný pohled na kvalitu skleněných artefaktů.

ANNOTATION

I am discussing a theme of glass jewellery in my Diploma Work. I am concerned with the art of author jewellery in Czech Republic in specially chosen group of ten artists, which create glass artefacts. I used quantitative method of analysis for evaluation of their work and combined it with my subjective impression. The results of my work are interesting for aspect qualities of glass artefacts.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 457 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou Univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Věře Klimešové za vstřícnost a ochotu, které napomohly vzniku této práce.

OSNOVA

1. Úvod	9
2. Definice	10
2.2. Sklo.....	10
2.3. Šperk	11
2.4. Bižuterie.....	11
2.5. Autorský šperk.....	12
3. Co ovlivňuje tvář šperku.....	13
3.1. Sociální faktor.....,	13
3.2. Materiál.....	14
4. Význam šperku.....	15
4.1. Náboženský a kultovní význam.....	15
4.2. Sociální význam.....	16
4.3. Šperk jako nositel myšlenky.....	18
5. Český skleněný šperk.....	19
5.1. Český autorský šperk.....	19
6. Porovnání tvorby v souboru autorů českého skleněného šperku.....	23
6.1. Výběr souboru.....	23
6.2. Medailónky autorů.....	25
6.2.1. Jaroslav Kodejš.....	25
6.2.2. Zdeňka Mašatová.....	29
6.2.3. Markéta Šílená.....	32
6.2.4. Svatopluk Kasalý.....	36
6.2.5. Zdeňka Laštovičková.....	40
6.2.6. Stanislava Grebeníčková.....	43
6.2.7. Doc. Václav Cigler.....	46
6.2.8. Libuše Hlubučková.....	50

6.2.9. Laděna Víznerová.....	53
6.2.10. Petr Dvořák.....	56
6.3. Metodologický popis kvantitativní metody.....	62
6.3.1. Definování základních pojmů ke kvantitativní metodě..	62
6.3.2. Hodnotící kritéria (definice).....	63
6.3.3. Výsledky hodnocení jednotlivých autorů.....	64
6.3.3.1. Jaroslav Kodejš.....	64
6.3.3.2. Zdeňka Mašatová.....	65
6.3.3.3. Markéta Šílená.....	66
6.3.3.4. Svatopluk Kasalý.....	67
6.3.3.5. Zdeňka Laštovičková.....	68
6.3.3.6. Stanislava Grebeníčková.....	69
6.3.3.7. Doc. Václav Cigler.....	70
6.3.3.8. Libuše Hlubučková.....	71
6.3.3.9. Laděna Víznerová.....	72
6.3.3.10. Petr Dvořák.....	73
6.3.4. Výsledky hodnocení uvnitř souboru.....	75
7. Diskuse.....	77
8. Shrnutí a závěr.....	80
Přehled literatury.....	81
Zdroje obrazové přílohy.....	84

1.Úvod

Předkládaná diplomová práce se skládá ze dvou částí.

V první části práce se věnuji definicím pojmů sklo, šperk, bižuterie a autorský skleněný šperk. Více rozebírám význam šperku a vlivy formující jeho podobu. Zabývám se také významem šperků a poselstvím, které jejich nošení přináší.

Dále se ve své práci věnuji českému autorskému skleněnému šperku a vývoji autorského šperku. Tuto část jsem zpracovávala na základě informací získaných především z publikace A. Křížové: Proměny českého šperku na konci 20. století a článků z časopisu Sklář a keramik.

V druhé části práce se věnuji rozboru práce deseti českých autorů zabývajících se skleněným šperkem. Výběr jsem provedla na vlastních osobních preferencích. Zdrojem výběru je již výše zmíněná publikace Proměny českého šperku na konci 20. století od A. Křížové a výstava Český skleněný šperk pořádána českým centrem ve Vídni. O každém autorovi jsem zpracovala medailónek na základě informací získaných z literatury a internetových stránek. U každého autora jsem popsala ukázky šperků na základě svých subjektivních dojmů.

V další části z důvodů málo zpracovaného tématu skleněný šperk v literatuře, jsem zvolila kvantitativní metodu k vytvoření zhodnocení práce jednotlivých autorů. Pro objektivní hodnocení jejich artefaktů jsem definovala vlastní kritéria a jejich váhu jsem vyhodnotila kvantitativní metodou. Výsledky této analýzy zpřesnily mé intuitivní hodnocení. Zvolenou metodu jsem popsala v kapitole Metodologický popis.

2. Definice

2.1. Sklo

Podle mezinárodní definice jde o anorganický produkt tavení, který byl ochlazen do pevného stavu bez krystalizace. Vzniká tavením písku s tavivými (sody, potaše a sloučeninami kovů nebo žíravých zemin nebo jiných kovů, např. olova.) Nejčastěji je bezbarvé, průhledné, může být však i zbarveno sloučeninami některých kovů nebo zakaleno přídavkem tzv. kaliv, např. sloučenin fluoru. Při pokojové teplotě je křehké, od 500 do 1000°C plastické a tvarovatelné. Je odolné proti povětrnostním vlivům, proti mnoha chemikáliím, má malou tepelnou a elektrickou vodivost.

Josef Drahoňovský (profesor pražské uměleckoprůmyslové školy) popsal sklo daleko poetičtěji slovy: „je to hmota, která absorbuje paprsky, láme je, třísťí anebo seskupuje, plná reflexu a skvělých světél, materiál, který má stín na straně světla a světla na straně stínu, jenž převrací zákony plastiky a nutí umělce k novým pracovním metodám“¹. V přírodě sklo v čisté podobě nenalezneme, některé nerosty se mu svou podobou blíží. Je to například obsidián (vulkanické sklo), horský křišťál či některé metamorfní formy křemene. Tyto nerosty byly hojně zpracovávány ve šperkařství. Příkladem jsou gemy z horského křišťálu.

Sklo vzniklo jako vedlejší produkt keramické výroby, a to v průběhu doby bronzové, tedy během 4. a 3. tisíciletí př.n.l. Přímým předchůdcem skla byly sklovité glazury, kterými byly pokrývány různé užité předměty jako jsou např. keramické nádoby nebo šperky. Nejstarším známým skleněným předmětem je perla nalezená v Thébách v Egyptě a je přibližně 5000 let stará. Mistrovské zdatnosti ve zpracování skla ve starověku dosáhli Egypťané.

¹ Langhamer Antonín: Legenda o českém skle; Vyd. 1. Zlín: Tigris, 1999 - 292 s. ISBN 80-86062-02-3 ; str. 13

Nejstarší doložené výrobky ze skla jsou z poloviny 3. tisíciletí př.n.l. z Mezopotámie.

2.2. Šperk

Slovo šperk nebo také klenot či skvost je v akademickém slovníku cizích slov popsán jako cenný a zároveň ozdobný předmět obvykle vyrobený z drahých kovů a drahých kamenů. Je to předmět, který je nejčastěji nošen na lidském těle.²

V přeneseném smyslu slova pak tímto slovem někdy označujeme i jiné cenné nebo ozdobné předměty, vyrobené z jiných materiálů, než jsou drahé kovy a kameny. Pod pojem šperk můžeme tedy zařadit i bižuterní šperky, či imitace šperků z ušlechtilých materiálů. V prvních desetiletích 20. století se začíná objevovat také umělecký autorský šperk.

2.3. Bižuterie

Bižuterie se od uměleckého šperku liší masovou výrobou a použitím levného materiálu.

Samotné slovo bižuterie vzniklo ve 20. století, a to s novým typem šperku masové výroby. Bižuterie navazuje na měšťanský šperk, který se samostatně vyvíjel už v období renesance v prostředí tehdy se rozmáhajících měst. Převážná část bižuterní výroby se zabývala výrobou kopií šperků z ušlechtilých materiálů, jako jsou drahé kameny, zlato apod. Místo drahých kamenů a perel se používalo skleněných imitací, které byly vsazovány do levnějších materiálů, jakým je stříbro a různé slitiny kovů.

² Volně citováno : PETRÁČKOVÁ, Věra; KRAUS, Jiří, a kol. Akademický slovník cizích slov A-Ž. Praha : Academia, 2000. 834 s. ISBN 80-200-0607-9.

Ve srovnání s drahým šperkem je bižuterie „pružnější“. Není vázána drahým materiálem, a tak umožňuje experimentování v duchu nových tendencí a odráží dobový vkus daleko lépe než klasické šperky. Odráží se v nich společenské klima, ale také názory jednotlivců. Bižuterie je jako módní doplněk pevně spjata s módou od 19. století, kdy šperky dotvářejí módní styly. Proto je nenavrhují jen zlatníci, ale také módní návrháři.

2.5. Autorský šperk

Umělecký šperk sleduje jinou linii než šperk komerční, který se řídí zákonitostmi trhu. Silně ho ovlivňuje dobový vkus, módní styly a je brán jako synonymum klenotu se všemi jeho nezbytnými náležitostmi - drahými kovy a kameny, klasickým zlatnickým zpracováním, pohodlnou nositelností.

Důležitým prvkem autorského šperku je výtvarná kvalita podpořená nápaditostí, opravdovostí a poctivostí ve svém projevu. Kvalita uměleckého šperku nezávisí na hodnotě materiálu, ale v jeho použití, designu a myšlence. Dává prostor pro zkoumání vztahu šperku a jeho nositele. Některé šperky jsou navrhovány přímo pro určitou osobu. Výrobě uměleckého šperku se nevěnují pouze šperkaři, ale také výtvarníci z různých oborů.

Autorský umělecký šperk je více ovlivňován aktuálním děním na výtvarné scéně. Nové tendence a směry se v autorském šperku projevují dříve a ve větší míře než ve šperku komerčním. Díky tomu, že autoři nesledují komerčnost šperku, jsou ve svém projevu daleko odvážnější a nebojí se používat neobvyklých materiálů. Také jsou ochotni pro svůj výtvarný cíl slevit na nositelnosti šperku.

Uměleckým zpracováním díla projevuje autor svoji individualitu a pomocí výtvarného projevu prezentuje osobní názor na okolní svět a jeho vztah k němu.

3. Co ovlivňuje tvář šperku

Vzhled šperků ovlivňují faktory jako jsou např. materiál, účel – proč je šperk vyvtářen, zručnost řemeslníka, ap. Všechny tyto faktory ovlivňuje dění ve společnosti a jsou tedy faktory sociálními.

3.1. Sociální faktor

Společnost se vždy dělila do několika vrstev lidí. Bohatí, střední třída a chudí. Tyto vrstvy mají rozdílné sociální zázemí a na ně navazující sociální inteligenci. Od toho se také odvíjí jejich vkus, který se odráží ve věcech, kterými se obklopují, samozřejmě i ve špercích. Rozdíl je v provedení, v použitých materiálech a také stylu. Mimo toto základní členění stojí církev, protože pro ni se vytvářely šperky zcela specifické, na různých úrovních zpracování i použitých materiálů.

Pro každou sociální skupinu se tvoří jiný šperk. Prvotní funkce šperku je zkrášlovat, a tato funkce je vlastní všem skupinám. Šperky pro různé společenské skupiny se liší nejen použitými materiály, zpracováním, ale také vkusem. Vkus je ovlivněn prostředím, ve kterém jedinec vyrůstá, materiálním zaopatřením a vzděláním.

Dobový vkus je jeden z dalších faktorů ovlivňující vývoj šperku. V dobovém vkusu se projevuje také politická situace. Významný obrat módy nastal například ve Francii v období francouzské revoluce, kdy absolutní monarchie byla nahrazena vládou lidu. Před francouzskou revolucí jsou šaty okázalé, účesy vysoké a po revoluci móda ztrácí na pompéznosti. Lidé se zhlédli v jednoduché antické kráse. Dalším příkladem mohou být u nás léta normalizace, kdy ideál krásy, móda a také šperky byly ovlivněny socialistickou ideologií.

3.2. Materiál

Dalším faktorem ovlivňujícím šperk je materiál, opomineme-li finanční limity, jsou tu i limity dané dostupností materiálů a objevem nových materiálů. Ruku v ruce s nimi přicházejí nové výrobní techniky a techniky dalšího zpracování. Například v Egyptě se více používalo zlato než stříbro, protože zlato uměli lépe zpracovávat a díky znalosti výroby skla používali skleněných perlí. V přímořských oblastech byly na špercích používány materiály získané z moře, jako například perletě z mušlí.

Materiálem nové doby je plast, který vstoupil do šperkařství jako nový materiál a dal vzniknout novým odvážným šperkům.

U skleněného šperku je zásadní zpracování skleněné hmoty, objevení nových technik a nového způsobu zpracování skla. Takovým příkladem může být zatahování různých materiálů do skleněné čočky L. Víznerové, zatahování granátů do skleněných tyčinek, které používala Z. Laštovičková, nebo V. Cigler, který v šedesátých letech začal výtvarně zhodnocovat optické vlastnosti skla.

4. Význam šperku

Určité typy šperků mají své významy, které jsou všeobecně známé a jejich nošení má jasné poselství. Například prsteny mohou být nositeli poselství náležitosti k určité uzavřené skupině lidí. Prsteny jsou klubové, rodové, pečetní či zasnubní a snubní. Snubní prsteny mají dlouhou historii, postupně se měnil jejich vzhled či použité materiály, ale jejich existence přetrvala dodnes. Ve středověku byl pro snubní prsteny oblíbený motiv spojených rukou, který znázorňuje partnerství. Klubové či klanové prsteny jsou zpravidla symbolem náležitosti k určité uzavřené skupině lidí, která má vlastní pravidla a členství bývá něčím podmíněno. Příkladem takovýchto skupin jsou vysokoškolské spolky, kde je členství považováno za privilegium. Dalšími šperky podobného sdělení jsou přívěšky skládající se ze dvou dílů, přičemž každý z páru nosí jednu půlku. Nejčastěji používaným symbolem je puklé srdce. Nepřehlédnutelnou skupinou šperků jsou šperky s náboženskou tematikou, symbol kříže či Davidovy hvězdy.

4.1. Náboženský a kultovní význam

Ve starověku měly šperky ochrannou funkci amuletu a lidé se jejich nošením chránili. V Egyptě bylo oblíbeným motivem posvátné Hórovo oko (vedžat), symbol zdraví a síly. Hórovo oko bylo také symbolem oddanosti, zmrtvýchvstání a sloužilo i proti uhranutí. Egypťané věřili v jeho obrovskou sílu a proto nemohlo chybět v žádné domácnosti a bylo častým námětem na šperky. Ze starověkého Egypta se dochovalo velké množství znázornění tohoto symbolu v mnoha provedeních. Mezi jinými i zlaté pláty, prsteny a náhrdelníky. Výsavním královským šperkem s funkcí amuletu byl pektorál (ornament nošený na hrudi). Příkladem je pektorál z Tutanchamonovy hrobky

(přibližně 1350 př.n.l.) Je vytvořen ze zlata, stříbra, drahokamů a skla. Každý použitý ornament a materiál má svou symboliku, která určovala umístění ve šperku. Ve středu umístěný skarab ze zeleného chalcedonu symbolizoval zmrtvýchvstání a nesmrtelný život. Egypťané věřili, že duše boha slunce Ra je spojena s tělem skaraba, který dodával životní sílu. Zlato symbolizovalo tělo bohů a jeho lesk boha slunce³.

Šperk s funkcí amuletu je častý i dnes. Oblíbené jsou přívěšky s motivy kotvy, čtyrlístku či podkovy, které znázorňují štěstí. Štěstí přináší také slon s chobotem nahoru, nejčastěji se objevuje v podobě malé dekorativní sošky, ale ani ve šperku není jeho zobrazení výjimkou. Funkci amuletu mají také polodrahokamy, které mají přisouzenou vlastnost, nebo znamení zvěrokruhu.

3.1. Sociální význam

Nejčastější funkcí šperku v historii byla reprezentace majetkových poměrů. Čím nákladnější šperk, tím na tom byl majitel po finanční stránce lépe. Nákladné špeky byly známkou příslušnosti k vyšší společenské vrstvě. Tyto šperky byly vyráběny z ušlechtilých materiálů, jako je zlato a drahé kameny.

V období renesance se „ve šperkařství objevují figurativní motivy. Oblíbené byly přívěšky hruškovitého tvaru tzv. „svatostánku“, s motivem ženy se třemi dětmi, znázorňující „charitu““⁴

Za vlády královny Viktorie (1819 – 1901) byly oblíbené sentimentálně laděné šperky, dávající na odiv romantické city. Byla to doba romantismu, která se projevovala v literatuře i v umění. Oblíbeným šperkem byl

³ Schadt, Herman: Goldsmiths' Art 5000 Years of Jewellery and Hollowware; str. 9

⁴ Schadt, Herman: Goldsmiths' Art 5000 Years of Jewellery and Hollowware; , str.118

medailónek, do kterého se vkládal portrét nebo kadeř milované osoby. Na zadní straně byly vyrývány různé poznámky a ozdoby s motivy lásky, jako srdíčka, amorkové a hrdličky. Například symbolem věčné lásky byl had s ocasem v tlamě a symbolem naděje kotva. Poselství lásky se sdělovalo také pomocí kombinací kamenů: rubíny, smaragdy, granáty, ametysty, opět rubíny a diamanty hláskovaly slovo „regar“ vztah. Pomocí kamenů se hláskovala také jména milých osob. Jedinečným stylem viktoriánské doby byly šperky z vlasů. S jejich pomocí se na brožích a medailóncích tvořily romantické ornamenty a byly oblíbenou památkou na milované zemřelé. Po smrti prince Alberta roku 1861 (manžel královny Viktorie) se rozšířila móda smutečních šperků, na jejichž výrobu se používaly černé gagáty (zkamenělá borovice připomínající uhlí). Později se začaly imitovat a na jejich imitaci se používala tvrzená pryž, černá litina nebo lesklé černé sklo, ze kterého se vyráběly tzv. Francouzské gagáty.

V 19. století se společnost radikálně změnila, začínala strojová výroba, obyvatelstvo začalo migrovat do měst. Tyto změny vedly ke vzniku nové společenské vrstvy dělníků. V továrnách pracovali muži i ženy. V tomto období ženy začínají bojovat za svá práva, vzniká hnutí žen za volební právo. Členky tohoto hnutí (sufražetky) nosily šperky, jež představovaly tichou podporu za volební právo žen. Sufražetské šperky měly podobnou funkci jako dnešní politické symboly. Byly tvořeny převážně zelenými a fialovými kameny. Oblíbené byly brože a náhrdelníky, jejichž nošením ženy vyjadřovaly svůj postoj k tehdejší politické situaci. Dnešní obdobou mohou být připínáčky či „placky“ s logy politických stran, které zaplavují společnost před každým volebním obdobím. Svůj politický názor vyjadřovali šperkem také příznivci hippies, či anarchisté.

4.3. Šperk nositelem myšlenky

Šperk není vždy brán jako ozdobný předmět, ale jako prostředek k vyjádření myšlenky. Důležitý je vztah šperku s autorem, jeho budoucím nositelem, okolím a aktuálním děním. Nezáleží jen na konečné formě, ale také na samotném procesu tvorby.

Tato myšlenka nemusí být na první pohled čitelná, může být čitelná jen pro autora samotného. Šperk reflektující aktuální dobu může po čase svou výpovědní hodnotu ztratit, protože člověku z pozdější doby chybějí zážitky a sociální znalosti té doby. Původní myšlenka šperku může být ztracena, ale je možné, že bude aktuální i v nové době, kdy se budoucímu nositeli spojí s aktuálním děním.

Vztah šperku a myšlenky je v podstatě stejný jako u jiných uměleckých artefaktů, ať už jsou to obrazy, sochy nebo literární díla. Koneckonců lidé si zpracovávají všechny vjemy na základě osobních zkušeností a prožitků, které jsou pro každého člověka jiné.

5. Český skleněný šperk

Český skleněný šperk má dvě základní linie, skleněnou bižuterii a autorský skleněný šperk. Obě tyto linie mají stejný základ v českém sklářství, které se těší dobrému jménu již od 17. století a sklářská výroba reprezentovala ve světě československou výtvarnou sféru od 50. let.

Skleněná bižuterie má v Čechách dlouholetou tradici jejími centry jsou Jablonec nad Nisou, Turnov a Železný Brod, kde jsou jak sklárny tak odborné školy zabývající se šperkařstvím. Za centrum autorského skleněného šperku můžeme považovat Vysokou školu uměleckoprůmyslovou, která statut vysoké školy dostala v roce 1946.

5.1. Český autorský skleněný šperk

V předválečné době převážná část šperkařské produkce vznikala v soukromých, dost často rodinných firmách a závodech. Šperkařská a bižuterní výroba se soustřeďovala do Prahy a severočeských měst - Jablonce nad Nisou a Turnova.

Autorský skleněný šperk se u nás poprvé objevuje na přelomu 19. a 20. století. Tvorbou šperku se zabývají výtvarníci různých sfér. Můžeme mezi nimi najít malíře, sochaře, architekty či pedagogy. V roce 1908 vznikl Artěl - ateliér pro výtvarnou práci, v němž se soustředili výtvarníci z různých oborů, kteří navrhovali mimo jiné také šperky. Šlo povětšinou o návrhy, které realizovaly různé firmy. Člen Artělu Rudolf Stockar stanovil zásady navrhování a nošení

šperků v desateru⁵ o moderním šperku, které je v mnoha ohledech aktuální do dnešní doby.

Na přelomu 40. a 50. let se vývoj českého šperkařství odklání od svého přirozeného vývoje v důsledku politických a společenských změn. Ruší se soukromé a rodinné podniky. Stát získává kontrolu nad obchodem s drahými kovy. Socialistická ideologie šperkařství nepřála. Šperk z drahých kovů byl považován za buržoazní přežitek. Vzhled šperku hodný socialistické společnosti popsal Jaroslav Volejník jako „jednoduchý, stříbrný, řemeslně propracovaný šperk s použitím domácích polodrahokamů, smaltu nebo českých granátů při minimální spotřebě kovů.“⁶ Z ideologických důvodů byl odmítán předválečný funkcionalismus, kterým se inspirovalo tvarosloví užitého umění ve světě, ale byl dáván důraz na lidové umění.

⁵ Moderní šperk:

1. zdobí šat člověka a doplňuje jeho estetický vzhled;
2. netřpytí se, aby oslňoval, ale ladí s barevným dojmem celku, v němž je použit;
3. liší se od běžných tvarů a výběr jeho dokazuje vlastnosti majitele;
4. navazuje ve svém účinu na šperk historický, který byl vždy přízdobou šatu a těla, a ne blýskavou atrakcí;
5. není proto důkazem zámožnosti (často jen strojené), ale dobrého vkusu;
6. působí spíše řešením hmoty, než plochy, stín a světlo, barva kamenů a kovu jsou jeho; výrazové prostředky, je sice architekturou sám pro sebe, ale doplňkem a dominantou prostředí, jemuž slouží;
7. je levnější šperků s drahokamy (démanty), proto jeden člověk může jich mít více pro výběr k šatu a k náladě dne;
8. uplatní dokonale vlastnosti zapomínaných polodrahokamů a vyzvedá je nad účín drahých kamenů nevhodně použitých;
9. nelze ho užít kdykoliv a jakkoliv, je radostí všedního dne a skrývá tajemství svátečních nálad;
10. je pouze pro povolané jako každé umělecké dílo.

⁶ Křížová, A. Proměny českého šperku na konci 20. století, nakladatelství Academia vydání 1. Str. 14

Pro všechny typy šperků byla charakteristická úspornost ve výtvarném projevu i použitých materiálech. Poválečnou dobou byla poznamenána také jablonecká bižuterie, která v rámci společenské proměny způsobené odsunem Němců z pohraničí, přišla o citelnou část řemeslníků kvalifikovaných ve zpracování skla a bižuterní výroba se začala orientovat mimo jiné na bižuterii z přírodnin.

Ryze výtvarný šperk se v Čechách vydělil jako umělecký obor teprve na přelomu padesátých a šedesátých let. Autorská umělecká bižuterie byla mezistupněm mezi masově vyráběnou bižuterií a autorským šperkem. Tato bižuterie vznikala v ateliérech výtvarníků v malých sériích. Umělci využívali netradičních materiálů a zpracovávali ji individuálními výtvarnými prostředky. Tvorbě autorské bižuterie se věnovali: Eva Klimentová – Zoubková, Lili Prášková, Jarmila Čtveráková, Lubomír Čtverák, Jeroným H. Vitek a další. Autorská bižuterie vycházela z potřeb měnící se módy a byla doplňkem ke konkrétnímu oděvu.

V padesátých letech začínají vznikat skleněné šperky, které navázaly na tradice glyptiky a severočeské skleněné bižuterie. V této době tvoří výtvarníci Josef Soukup, Václav Plátek. V pozdější době v této tradici pokračovali Zdeňka Mašatová, Libuše Hlubučková, Jaroslav Kodejš, Markéta Šílená, aj. Dále se objevují šperky z dalších netradičních materiálů jako je textil, umělá hmota, plast, dřevo, obecné kovy aj.

Šperk byl ovlivněn také různými uměleckými tendencemi, které přicházely poměrně rychle za sebou. Mezi tyto tendence patří funkcionalismus, strukturalismus, konstruktivismus, organický styl a pod. Vliv strukturalistické tendence je vidět ve tvorbě Antona Cepky, Aleny Novákové, Blanky Nepasické, Marie Mlynářové, Jiřího Urbana a dalších. Funkcionalická tendence ovlivnila tvorbu např. A. Cepky, Jiřího Drlíka nebo Karla Votipky.

V autorském šperku se objevovaly různé tendence. Šperk inspirovaný pop – artem, body- artem, šperk jako objekt, a pod.

Současný český skleněný šperk je obtížné definovat. Tvorbu českých výtvarníků nelze jednoznačně oddělit od světové tvorby, což je dáno globalizací světa. Ta se projevuje ve všech aspektech lidského života a tedy i v umění. Každý šperkař - výtvarník ke šperku přistupuje odlišně. Inspiruje se různými věcmi, styly, společnostmi a vtiskuje je do své tvorby používaje různých materiálů a technik. Současný autorský, tedy i skleněný šperk se dá definovat jako individuální autorská tvorba, kde cílem není vytvořit drahý šperk, který si můžeme koupit v ledajakém zlatnictví. Cílem je vytvořit šperk, kde použitý materiál, technika zpracování a celkový výtvarný proces slouží k vyjádření autorovy myšlenky.

V současnosti se skleněným šperkem nezabývají pouze výtvarníci se sklářským vzděláním jako například V. Cigler, M. Šílená, S. Kasalý, nebo S. Grebeníčková, ale také výtvarníci, kterým je původně vlastní jiný materiál. Takovým příkladem může být Petr Dvořák, Jiří Šibor, Martin Papcún nebo Blanka Šperková, která se skleněným šperkem zabývá spíše okrajově, její doménou je především práce s drátem inspirovaná tradicí slovenských dráteníků.⁷

Vybrala jsem si deset autorů skleněného šperku, kteří mě nejvíce zaujali a obsáhli svou tvorbou širší škálu inspirací od skleněné bižuterie, glyptiky až po body-art. Těmto autorům se věnuji v druhé části diplomové práce, kde jejich tvorbu více rozeberu a porovnám.

⁷ Volně citováno z Křížova, A. ; Proměny českého uměleckého šperku na konci 20. Století

6. Porovnání tvorby v souboru autorů českého skleněného šperku

Pro zhodnocení tvorby českého skleněného šperků byla zvolena kombinace dvou metod hodnocení: subjektivní a objektivní část.

Zvolená metoda kombinace subjektivního popisu jednotlivých šperku od každého autora a kvantitativní metody hodnocení šperků podle zvolených kritérií, umožňuje vytvoření uceleného obrazu autorských děl spojením objektivní a subjektivní složky hodnocení. Subjektivní část je popis jednotlivých šperků u příslušných autorů. Objektivní část je kvantitativní metoda hodnocení jednotlivých šperků v rámci tvorby jednoho autora podle zvolených kritérií.

Důvod, proč byla zvolena tato metoda je, že tématem českého skleněného šperku se převážně zabývá jediná autorka - A. Křížová. Vzniká tedy tendence přijímat její názor bez možnosti porovnání s jiným názorem. Zvolenou metodou vznikne nový názor, který touto tendencí není ovlivněn.

6.1. Výběr souboru

Výběr autorů byl proveden ze dvou zdrojů. Prvním z nich byla kniha Proměny českého šperku na konci 20. století od A. Křížové, kapitola Skleněný šperk – první české specifikum. Druhým byla výstava českého centra ve Vídni Český skleněný šperk. Na této výstavě bylo představeno třináct českých výtvarníků, zabývajících se skleněným šperkem: Václav Cigler, Petr Dvořák, Stanislava Grebeníčková, Kateřina Handlová, Jan Hásek, Svatopluk Kasalý,

Jaroslav Kodejš, Zdeňka Laštovičková, Martina Mináriková, Martin Papcún, Jiří Šibor, Markéta Šílená a Blanka Šperková.

Z těchto výtvarníků jsem jich zvolila sedm, kteří jsou dále hodnoceni výše uvedenou metodou. K těmto sedmi výtvarníkům byli přiřazeni ještě Zdeňka Mašatová, L. Víznerová, Libuše Hlubučková.

O každém autorovi je zpracován medailónek na základě získaných informací z literatury a internetu. Ke každému autorovi je přiřazen soubor jeho prací v oblasti skleněného šperku. Výběr souboru závisí na dostupnosti zveřejněných prací každého autora.

Vybrané šperky jsou subjektivně popsány a ke každé ukázce je přiřazen kód ve tvaru (šperk + iniciály autora + číslo šperku), pod kterým jsou šperky vedeny v tabulkách, kde jsou zpracovány kvantitativní metodou v kapitole 6.3.3. Výsledky hodnocení jednotlivých autorů.

6.2. Medailonky autorů

6.2.1. Jaroslav Kodejš

(nar. 1938)

Vzorkař a návrhář skleněné bižuterie z Jablonce nad Nisou.

Od roku 1960 navštěvoval po tři roky Výtvarný institut Průmyslu jablonecké bižuterie v Jablonci nad Nisou.

V polovině šedesátých let začal nad kahanem tvarovat skleněné fragmenty unikátních náhrdelníků a náramků. Byl jedním z průkopníků českého autorského šperku. Inspiraci bral z bižuterie, ovládal techniky jetové bižuterie, ručně vinutého skla, skla tvarovaného nad plamenem kahanu do terčů s nálepy nebo do perel a kapek. Tyto techniky se mu staly základem v dráze průmyslového návrháře i v individuální tvorbě. Po roce 1968, kdy se zúčastnil stříbrnického symposia, se začal věnovat převážně práci se stříbrem, občas v kombinaci se sklem. Jeho stříbrné šperky měly grafické rysy geometrických tvarů a povrch byl vyzdoben strukturálními a perforovanými detaily. Inspiroval se přírodními motivy, rostlinami, hmyzem. Duhově zbarvené sklo v nazelenalých a načervenalých odstínech zvyšovalo proměnlivost šperku vlivem různého osvětlení i podkladové látky oděvu. „Skleněné závěsky, kapky a tyčinky většinou přesahovaly obrys šperku, vzájemně se překrývaly, byly vystupňovány svou velikostí i barevným odstínem a získaly sochařskou plasticitu podtrženou kinetickým prvem.“⁸

Jaroslav Kodejš tvořil vysoce kultivovaný a esteticky přitažlivý šperk bez použití drahých kamenů, jež nahradil tvárnějším sklem.⁹

⁸ Křížová, A. ; Proměny českého uměleckého šperku na konci 20. Století. Str. 98

⁹ Volně citováno z Křížová, A. ; Proměny českého uměleckého šperku na konci 20. Století; Sklár a Keramik; ročník 51(2001) č. 10; Langhamer, A. : Český autorský skleněný šperk; str. 283

Obrázek 1

Závěs, 1969

Stříbro, křišťálové sklo

Soukromá kolekce Helen Williams Druttové

(260 x 137 x 22 mm)

(šperk JK1)

Závěs ze stříbra a křišťálového skla je zavěšen na obruč. Kosočtvercové tělo závěsu je obklopeno skleněnými terčičky z křišťálového skla a tři z nich jsou volně zavěšeny ke třem rohům závěsu. Upevnění k obruči, ale také tři zavěšené skleněné terčičky jsou kinetickým prvkem šperku.

Obrázek 2

Brož, 1969 -1970

Soukromá kolekce Helen Williams Druttové

(56 x 56 x 19 mm)

(šperk JK2)

V o něco mladší broži se opět objevuje čtvercový motiv doplněný skleněnými terčičky. Hlavním materiálem v tomto šperku je stříbro a sklo je ozdobným prvkem. Skleněné terčičky rozmístil autor do rohů brože. Dominantou brože jsou tři skleněné terčičky různých velikostí připevněné ke středu. Využívá zde protikladu čtverce a kruhu, oblého a hranatého, čímž dostává do šperku dynamičnost.

Obrázek 3

Náhrdelník, 1970
Sklo, obecný kov
(Délka 600 mm)
Moravská Galerie v Brně

(šperk JK3)

Náhrdelník z roku 1970 je tvořen patnácti skleněnými terčičky v jemných přírodních barvách, na středovém terčičku je zavěšen přívěšek zvonovitého tvaru. Náhrdelník je tvořen jednoduchým řazením do řetězu.

Obrázek 4

Náhrdelník, 1979
Stříbro, sklo
(výška 270 mm)
Moravská Galerie v Brně

(šperk JK4)

Tento náhrdelník seskupuje většinu pramenů inspirace Jaroslava Kodejše. Zavěšení stříbrné podkladové destičky dovoluje její pohyb. Sklo používá jako zdobný prvek šperku. Inspirace faunou a florou se zde projevuje plastickým motivem motýlů formovaných ze stříbrného plíšku a přitavených k podkladové destičce. Floru znázorňují skleněné perle v pravém dolním rohu, které jsou nehybně připevněné nebo zavěšené očkem a jsou tedy pohyblivé.

Svým provedením je šperk velmi ženský. Znázorňuje až romantický výjev motýlů vylétajících nebo letících nad loukou plnou lučního kvítí.

Obrázek 5

Brož, 2001

Sklo, zlato, kanthal¹⁰

Výstava českých skleněných šperků 2009, Vídeň

(šperk JK5)

Obrázek 6

Brož

Sklo, kanthal

Výstava českých skleněných šperků 2009, Vídeň

(šperk JK6)

Dvě brože, které Jaroslava Kodejše reprezentovaly na výstavě skleněných šperků ve Vídni, se od jeho dřívější tvorby liší svou abstraktností a vzdušností. Kombinace mohutného geometrického prvku s něžnými, zdánlivě nahodilými prvky drátků nebo barvy.

¹⁰ Kanthal = slitina železa obsahující chrom (20-30%), hliník (4-7,5%) a stopové množství kobaltu.

6.2.2. Zdeňka Mašatová

(nar. 1938)

Studovala na Střední uměleckoprůmyslové škole sklářské v Železném Brodě a od roku 1962 až 1968 na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze u prof. S. Libenského, prof. J. Soukupa, doc. V. Plátka, J. Harcuba.

„Již ve škole vybrušovala šperkové kameny horského křišťálu a dalších drahokamů i ze skla a zasazovala je do střídmych, ale funkčních kovových montáží. Tento způsob tvorby ani později neopustila, jen u šperkových kamenů lépe využila barevnosti a optických vlastností skla.“¹¹

Jako žákyně dvou glyptiků Václava Plátka a Josefa Soukupa brala svou inspiraci pro výrobu šperků v glyptice. Výrobě šperků se věnovala od dokončení studia. Ve své práci vycházela z tradic českého kamenářství a vytvořila „nový způsob zpracování křišťálu ve tvaru čočky s vrchní matovanou plochou a spodní lesklou, a tím docílila vzniku světelných a plastických proměn“¹². Jako hlavní materiál využívá sklo, křišťál a růženín v kombinaci se stříbrem a pakfongem. Sklo a kameny upravuje do tvaru okrouhlých a oválných čoček a zasazuje do obrub hladkých tvarů.

Její šperky jednoduchých nekomplikovaných tvarů získaly několik ocenění na mezinárodních výstavách bižuterie v Jablonci n. Nisou. V roce 1972 byla oceněna zlatou medailí a bavorskou státní cenou na mezinárodní výstavě šperku v Mnichově.

¹¹ Sklář a Keramik; ročník 51(2001) č. 10; Langhamer, A. : Český autorský skleněný šperk; str. 283

¹² Křížová, A.; Proměny českého šperku na konci 20. Století. Str. 95

Obrázek 7

Náhrdelník, 1972
Stříbro, sklo
(výška 210 mm)
Moravská galerie v Brně.

(šperk ZM1)

Náhrdelník má čisté až minimalistické linie, hlavní důraz je kladen na skleněnou čočku oválného tvaru, bílé barvy. Náhrdelník svou jednoduchostí působí elegantním dojmem.

Obrázek 8

Náramek, 1977
Pakfong, horský křišťál
(výška 60 mm)
Moravská galerie v Brně

(šperk ZM2)

Náramek má příjemné proporce, důraz je opět kladen na čočku, tentokrát z horského křišťálu, která je dominantou náramku. Hranatý tvar čočky zasazený do pakfongového rámu svým tvarem a ukotvením k náramku připomíná zasazení do prstenu. Zajímavým konstrukčním prvkem náramku je zapínání. Pro navléknutí na ruku se horní polovina odklopí.

Obrázek 9

Závěs, prsten

Sklo, bílý kov

Výstava Kov – Šperk 1993, Brno

(šperk ZM3, ZM4)

Závěs s prstenem z bílého a modrého skla vytváří dojem vodní hladiny. Skleněný závěs je zavěšen na kovovou obruč pomocí trnu. Prsten má skleněnou část poměrně mohutnou. Spolu se závěsem prsten tvoří silný komplet.

Ve všech třech ukázkách autorka využívá skla jako hlavního prvku šperku, které pouze rámuje nezbytně nutným množstvím kovu a zavěsí ho na jednoduchou obruč, nebo připevní k minimalistické konstrukci náramku.

6.2.3. Markéta Šílená

(nar. 1957)

Absolventka Střední uměleckoprůmyslové školy sklářské v Železném Brodě oboru skleněná bižuterie a Vysoké školy uměleckoprůmyslové v ateliéru sklářského výtvarnictví prof. S. Libenského.

Hlavním materiálem je pro ni sklo a kov. Ve své práci hledá mezi těmito materiály dokonalou harmonii a proporčnost. Její šperky se vyznačují čistotou minimalistické formy. Různé druhy skel tvaruje formuje do hranolů a jehlanů nepravidelných tvarů, které poté uchycuje k ocelovým strunám a montážím z mosazi, pakfongu a nebo rhodiované mosazi. Artefakt ve formě malé plastiky neztrácí nic z funkčnosti šperku. Stejně jako u Svatopluka Kasalého sklo tvoří důležitou konstrukční část šperku a neslouží jen jako ozdobná část. Konstrukce šperků, která je velmi čistá a čitelná, dává vyniknout sklu jako materiálu.

.

Obrázek 10

Spona do výstřihu,(1990)
sklo, pakfong,
(délka 170 mm)

(šperk MS 1)

Jemně barevné skleněné hranoly nepravidelného tvaru zasazené do konstrukce z pakfongu, vytvářejí spolu se světlem nový, až tajemný prostor. Šílená zde sklo prezentovala v jeho hladkosti, čistotě a pevnosti. V kombinaci s vyváženou kompozicí vytváří elegantní jednoduchý šperk, který dokáže dokonale vyjádřit sebevědomí nositele.

Obrázek 11

Brož, 1992

Moravská galerie v Brně

(šperk MS2)

V broži ze skla a pakfongu z roku 1992 autorka prezentuje křehkost skla. Skleněná výplň vypadá jako námraza na oknech či ledová plocha na kaluži. Konstrukce z pakfongu pak této křehkosti dodává celistvost a pevnost. Sklo a kov v práci Markéty Šílené soupeří a navzájem se podporuje.

Obrázek 12

Brož 2005

vlastnictví autorky

(šperk MS3)

V této broži autorka prezentuje sklo podobně jak v předešlé ukázce, stejně křehce, a kombinuje ho s velmi konstrukčním prvkem. Docílila napětí mezi tvrdým nekompromisním kovem (avšak velmi lehké a vzdušné konstrukce) a křehkostí skla. Tato brož na mě působí jako konstrukce zamrzlá v ledu

Obrázek 13

Brož (1994),

pakfong, sklo

140x50x25 mm

Katalog výstavy Český moderní šperk ve stříbře 1997

(šperk MS4)

Obrázek 14

Brož (1995)

pakfong, sklo

100X100x32 mm

Katalog výstavy Český moderní šperk ve stříbře 1997

(šperk MS5)

V těchto dvou brožích dala autorka důraz na konstrukci a využívá optických vlastností skla vybroušeného do hranolu. Konstrukce k poměru skla je velmi vyvážená. U brože (obrázek 10) je cítit napětí mezi vahou skleněného prvku a lehkou sponou, které nezpůsobuje nedůvěryhodnost úchytu, ale určitou pomyslnou dynamiku.

Obrázek 15

Závěs (2003)

Broušené sklo , bílá mosaz

50x50x14 mm

Majetek autorky

(šperk MS6)

Obrázek 16

Náramek (2006)

Broušené sklo, bílá mosaz

95x95x70 mm

Majetek autorky

(šperk MS7)

Závěs i náramek z výstavy „struktury český šperk“, jsou stejně jako dvě předešlé brože založeny a na stejném principu důrazu skleněného hranolu v interakci s kovovou konstrukcí. Novější závěs a náramek mají ale konstrukci daleko mohutnější a působí dojmem objektu. Daleko lépe vynikají v prostoru. Autorka zde použila barevné skleněné hranoly, (modrá a červená), které ve šperku působí dominantněji než u předešlých dvou broží.

Obrázek 17

Náramek, 2000
Broušené sklo, pakfong
(90 mm);

(šperk MS8)

Tento náramek je vytvořen na stejném principu jako předešlé čtyři ukázky. Zde autorka dala důraz na barevnou kombinaci čirého skla a konstrukce z pakfongu. Náramek působí „teplejším dojmem“ za což může barva pakfongu.

Obrázek 18

Závěs,
sklo
Výstava českých skleněných šperků 2009, Vídeň

(šperk MS9)

Tento závěs je postaven především na hmotě skla. Je to v podstatě skleněný objekt, který je jen zavěšen na obruči. Zde sklo prezentuje v jeho křehkosti a „něžnosti“.

6.2.4. Svatopluk Kasalý

(nar. 1944)

„Zasloužil se o přiblížení autorského skleněného šperku současnému životnímu stylu a módním trendům mladých lidí“. Sklo používal jako významnou konstrukční součást šperku.¹³

„Skleněné terče a čočky z broušeného čirého nebo zabarveného skla s částečně leptaným nebo matovaným povrchem zasazoval do montáží z rhodiovaného kovu se stříbřitým nebo zlatavým povrchem. Brzy se nespokojoval jen s tradiční typologií náhrdelníků a náramků a tvaroval šperk podle anatomických zákonitostí na ženské tělo jako rozměrnou plastiku obtáčeující se sice kolem krku, ale zasahující až k pasu a na záda“¹⁴ Svou sklářskou dovednost projevil u celoskleněných broušených náramků bez kovové montáže.

V 70 letech byl považován za nejvýznamnější osobnost českého skleněného šperku.

Obrázek 19

Náramek (1977),
sklo, rhodiovaná mosaz, v 6,5 cm,
Majetek MG

(šperk SK1)

Sklo je platnou konstrukční součástí náramku. Sklo jasně červené barvy v tomto šperku dominuje a pruh s rhodiované mosazi je jen nezbytnou funkční

¹³ Sklář a Keramik; ročník 51(2001) č. 10; Langhamer, A. : Český autorský skleněný šperk; str. 283

¹⁴ A. Křížová; Proměny českého šperku na konci 20.století. str. 100

součástí, a je ho užito jen v nezbytně nutné míře. Sklo v tomto provedení získává na optické pevnosti a stálosti.

Obrázek 20

Náhrdelník (1982-1991)
Broušené rubínové sklo a kov

(šperk SK2)

Náhrdelník má ladné linie. Autorovi se podařilo dosáhnout ladných, oblých křivek u materiálů, které jsou povětšinou spojovány s myšlenkou tvrdosti a neohebnosti. Je zde viditelná inspirace ženským tělem, ladnost šperku ženské tělo přímo vyžaduje. Sklo jako mohutnější prvek ve šperku je zlehka zachycený kovovými proužky, které umocňují lehkost skleněného komponentu.

Obrázek 21

Závěs (1972)
Sklo, obecný kov
Ø11,5 cm,
Majetek MG

(šperk SK3)

Závěs je jednoduchou kombinací skla a kovu. Hlavní důraz je kladen na skleněnou část, která představuje sklo v jeho amorfní formě. Působí nahodilým, „přírodním“ tvarem, kdy není dán důraz na broušený tvar, ale na sklo a jeho optickou podstatu. Kovový závěs je jen nezbytnou součástí k zavěšení, svým provedením nijak nedominoje.

Obrázek 22

Náhrdelník(1971)

Broušené modré sklo, kov-mosaz, rhodium

Moravská galerie Brno

(šperk SK4)

Náhrdelník z modrého broušeného skla, je ukázkou důležitosti propojení šperku s jednotlivou osobou. Tento náhrdelník nositelku doplňuje, ale také do určité míry podmaňuje svou velikostí a materiálem. Lidské tělo, jako teplý živoucí objekt, je obepnut kovem a těžkým sklem. Na druhou stranu autor dokázal zpracovat kovovou část tak, že působí jak stuha obtáčející se kolem nositelčina krku a skleněný prvek se odlehčuje svou průzračností.

Obrázek 23

Náramek na paži (1974)

Broušené rubínové sklo, kov-mosaz, rhodium

Moravská galerie Brno

(šperk SK5)

Stejně jako u náramku z roku 1977 (šperk SK1) je sklo dominantní konstrukční částí šperku.

Obrázek 24

Náhrdelník (2000)

Broušené sklo, zušlechtěná mosaz-zlato

(šperk SK6)

Rubínově červené sklo volně navazuje na kovovou linii, která obtáčí nositelku kolem krku. Autor hlavní prvek neumístil na hrud', ale záda, čímž docílil zvýraznění křivky zad.

Obrázek 25

Náhrdelník rejnok (2005)
broušené sklo, zušlechtěná mosaz-platina,

(šperk SK7)

Náhrdelník rejnok vychází z inspirace ženským tělem jako předešlé ukázky. Náhrdelník rejnok se ovíví kolem ženské šíje, vzbuzující dojem pohybu skutečného rejnoka pohybujícího se po mořském dně. Tento dojem umocňuje silnou interakci mezi náhrdelníkem a nositelkou. Myslím si, že bez nositelky by šperk ztratil na síle výpovědi. Stal by se bezpochyby objektem uchopujícím prostor, ale jeho výpověď by se diametrálně změnila.

6.2.5. Zdeňka Laštovičková

(nar. 1955)

Je absolventkou Střední uměleckoprůmyslové školy sklářské v Železném Brodě (1970 – 1974) a Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze (1975 – 1982), kde navštěvovala ateliér šperku, skla a glyptiky prof. J. Soukupa.

Její materiálové spektrum ve špercích je poměrně široké. Ze začátku pracovala především se stříbrem a drahými kameny. Po roce 1986, kdy se stala výtvarnicí bižuterního oddělení železnobrodské sklářské školy, začlenila do svých šperků také sklo. Mezi další materiály, které využívá ve své tvorbě, patří niklová mosaz, pakfong, polodrahokamy, barevné pryskyřice aj..

„Brožemi z taveného a dodatečně povrchově zušlechtěného skla a náhrdelníky se zavěšenými skleněnými flakónky dospěla k výtvarně i funkčně zajímavým výsledkům“¹⁵ Později tvoří z lahvově zeleného nebo sytě modrého lehaného skla brože tvarované do různě nepravidelných jehlanů, které citlivě zasazuje do stříbrného rámu. Další mimořádnou technikou je zatavování nebroušených českých granátů (viz obrázek 26) do tyčinek z čírého skla.¹⁶ Českých granátů využívá v současné tvorbě skleněných šperků také Petr Dvořák.

¹⁵ Kláš a Keramik; ročník 51(2001) č. 10; Langhamer, A. : Český autorský skleněný šperk; str. 283

¹⁶ Volně citováno z A. Křížová; Proměny českého šperku na konci 20.století. str. 100 - 101

Obrázek 26

Náramek 1989,
Sklo, české granáty, délka
15,5 cm
Majetek MČR

(šperk ZL1)

Jedná se o šperk, kdy nosnou konstrukcí je pouze sklo a české granáty jsou pouze dekorativním prvkem. Toto zpracování skleněného šperku není tak obvyklé, většina autorů, zabývajících se skleněným šperkem, používá skla jako jednoho z více komponentů, což je dáno jeho nepružností a křehkostí (vzhledem k navlékání nebo vzhledem k zapínacímu a spínacímu prvku). Zvolením náramku jako typu šperku, si autorka mohla dovolit pouze sklo. Dvěma hranami čtverce spojenými půlobloukem autorka docílila zajímavého tvaru a zároveň nositelnosti.

Obrázek 27

Brož 1993
Tavené a na povrchu matované sklo a stříbro

(šperk ZL2)

V tomto o něco mladším šperku autorka přistupuje ke sklu zcela jiným způsobem. V předešlé ukázce představovala sklo v jeho čiré průhledné podobě. V této broži podstata čirého skla není nosnou myšlenkou, ale prostředkem k dosažení výtvarného cíle.

Obrázek 28

Náramek

Sklo, české granáty, kov

Výstava českých skleněných šperků 2009, Vídeň

(šperk ZL3)

V tomto náramku se autorka vrací k českým granátům zataveným do skla. Tento náramek, prezentující autorku na Výstavě českých skleněných šperků v létě roku 2009, která se konala ve Vídni

6.2.6. Stanislava Grebeníčková

(nar. 1953)

Studovala na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v ateliéru prof. S. Libenského v letech 1974 -1980. Během svého studia v roce 1978 dostala stipendium na akademii Gerrita Rietvelda v Amsterdamu, kde studovala pod vedením prof. Valkema.

Ve své tvorbě se věnuje zároveň skleněnému šperku a plastice a osobitě navazuje na tradice českého skleněného šperku, kterému se intenzivně věnuje od roku 1996

„Témata ke své práci hledá v přírodě, v jejích formách a jevech. Snaží se svým objektům vdechnout jistou poetiku a skrýt pod povrch další sdělení, které není na první pohled viditelné. Šperky jsou pro ni geometrické hříčky. Vyrábí je převážně z opakních skel, jejichž kombinací buduje prostory a antiprostory s iluzivní optikou.“¹⁷

Ve svých špercích s oblibou používá černé sklo, které dále kombinuje s barevným sklem, leštěnou žulou. Ve svých špercích buduje geometrické tvary a prostory s iluzivní optikou.

Obrázek 29

Brož, 2002
Sklo, stříbro
90x90 mm
Majetek autorky

(šperk SG1)

Na broži ze skla a stříbra je vidět, jakým způsobem autorka své iluzivní prostory tvoří. Pomocí základních principů světla a stínu tvoří imaginární

¹⁷ Volně citováno z <http://www.glassrevue.cz/news.asp@nid=3117.html>

„okno“ do jiného světa, který svou barevností připomíná tajemný svět mikroorganismů pod mikroskopem.

Obrázek 30

Brož
Sklo, hadec, stříbro

(šperk SG2)

Obrázek 31

Brož
Sklo, stříbro

(šperk SG3)

Obrázek 32

Brož ,2002
Žula, sklo, stříbro

(šperk SG4)

Obrázek 33

Brož
Sklo, stříbro

(šperk SG5)

Autorka ve svých skleněných špercích využívá skla zcela jiným způsobem, než Svatopluk Kasalý nebo Markéta Šílená, kteří ve špercích zdůrazňují sklo v jeho čirosti, křehkosti, průhlednosti. Zdůrazňují ve skle prvky, které jsou všeobecně známými atributy skla. Stanislava Grebeníčková tento cíl nemá. Sklo jako materiál je jí blízké, ale ve svých špercích zdůrazňuje jinou myšlenku. Její šperky jsou „hrou“ s prostorem, vytváří iluzivní prostory (viz šperk SG1), nebo prostupující se objekty (viz šperk SG2).

Nejvíce mě zaujala brož (šperk SG3). Znázorňuje vysoký bílý kvádr s modrou horní plochou, který prostupuje/roste z černého čtvercového rámu. Tento šperk na mě působí jako velkoměsto. Bílý, čistý mrakodrap tyčící se nad špinavým městem plným nedýchatelného smogu, hluku dopravy, spěchajícími masami lidí s hlavami plnými problémů. Mrakodrap, (bílý kvádr), je od těchto problémů oproštěn svou výškou, kdy jeho vrchol sahá do až do nebe. Tuto myšlenku umocňuje modrý vrchol, který vytváří dojem vesmírného klidu a zároveň nepokoje.

Všem brožím je společnou myšlenkou prostor tvořený na zákonech perspektivy. Její brože jsou někdy čistě geometrického rázu, jindy, zejména když použije hadec, od čistě geometrických linií ustupuje a dává prostor struktuře materiálu.

6.2.7. Doc. Václav Cigler

(nar. 1929)

Studoval Sklářskou školu v Novém Boru (1948 - 1951), ve studiu pokračoval na Vysoké škole uměleckoprůmyslové, kde navštěvoval sklářský ateliér pod vedením prof. J. Kaplického.

Jeho primárním materiálem je sklo, ze kterého tvoří plastiky a samozřejmě také šperky. „V šedesátých letech patřil k průkopníkům výtvarného zhodnocování optiky skla“¹⁸ U broušených plastik získává v geometrických tvarech se zkosenými stěnami nečekaný odraz okolí. V duhovém zabarvení nebo čočkovitě vybroušených plochách můžeme vidět zvětšené, zmenšené nebo převrácené průhledy do dálky. Také šperky vytváří na stejném principu, v podstatě se jedná o drobné plastiky zavěšené na struně či kruhu, které ale neztrácejí nic z charakteru šperku.

Jeho vztah ke sklu popisuje sám těmito slovy: „*Dělám sklo, které nechce být uměním, ale prostředkem dívání a pozorování. Dělám netechnické přístroje, které vnější prostředí zvětšují, zmenšují, zrcadlí, rozkládají. Dělám clony, které okolní svět přefiltrovávají do nové barevnosti a tvarů. Nabízím konfrontaci skutečnosti transformované se skutečností původní, nezkráslou... Využívám k tomu především optických vlastností skla. Sklo je vzrušující materiál. Je právě tak hmotou jako nehmotou. Právě tak skutečné je neskutečné. Právě tak svébytné jako sebe přesahující, a tak zpochybňující naši smyslovou zkušenost. Sklo je navíc snad jediným materiálem, který je možné neustále technologicky rozvíjet a uzpůsobovat tak k realizování i těch nejfantasmagoričtějších představ a záměrů. Sklo má povahu a osud člověka“.¹⁹*

¹⁸ Kláš a Keramik; ročník 51(2001) č. 10; Langhamer, A. : Český autorský skleněný šperk; str. 282 -283

¹⁹ <http://www.gallery.cz/gallery/cz/vaclav-cigler-vystava.html>

Některé šperky bývají označovány pojmem tělový šperk, kdy šperk je s tělem nositele více provázán a dá se říci, že si tělo nositele v určitém směru podmaňuje. Podobný způsob interakce mezi šperkem a nositelem můžeme pozorovat například u šperků Svatopluka Kasalého. Daleko dál zachází ve své tvorbě Karel Novák, který spíše zachycuje okamžiky nošení objektů, než tvorbu šperků. Jeho šperky také nesou prvky objektové tvorby

„V letech 1965-1979 se věnoval pedagogické činnosti, kdy vedl ateliér pro sklo v architektuře na Vysoké škole výtvarných umění v Bratislavě a zájem o skleněný šperk probudil u Zory Palové (*1947), Evy Potfajové (*1952), Juraje Opršala (*1953) a dalších žáků“²⁰

Za svou tvorbu dostal v roce 1974 ocenění stříbrnou medailí na Mezinárodní výstavě bižuterie v Jablonci nad Nisou. Jeho tvorba je celosvětově známá a je členem mnoha výstav s mezinárodní účastí.

Obrázek 34

Náhrdelník , 1967

Optické sklo, chrom

Výstava Glass Wear , Museum of Arts and Design, New York

(šperk VC1)

²⁰ klář a Keramik; ročník 51(2001) č. 10; Langhamer, A. : Český autorský skleněný šperk; str. 283

Obrázek 35

Sklo, kov

Závěs

Výstava českých skleněných šperků 2009, Vídeň

(šperk VC2)

Obrázek 36

Náhrdelník

Optické sklo, chrom

Výstava českých skleněných šperků 2009, Vídeň

(šperk VC3)

Obrázek 37

Náhrdelník

Sklo, chrom

Výstava českých skleněných šperků 2009, Vídeň

(šperk VC4)

Ve svých špercích autor vychází ze stejných principů jako u své další tvorby. Tak jako u plastik, tak i zde využívá optických vlastností skla, které dávají jeho výtvorům další dimenzi prostoru. Sklo, které vybrušuje do různých čoček a hranolů uchycuje do konstrukcí, které harmonicky doplňují skleněný prvek, ale nijak ho nezastiňují. Sklo v jeho tvorbě hraje hlavní roli a ostatní prvky pouze pomáhají dotvářet výsledný efekt. Jeho šperky fascinují svou chladnou čistotou.

Autor v náhrdelníku (šperk VC3) opakuje pouze jeden geometrický motiv kruhu, který se objevuje na struně, závěsném očku, dvou skleněných čočkách a chromové destičce, do které jsou čočky vsazeny. Přes veškerou jednoduchost tohoto motivu se autorovi podařilo dosáhnout napětí mezi jednotlivými prvky. Sklo vybroušené do čočky odráží a proměňuje okolní prostor a vytváří novou dimenzi reality, která upoutává lidské oko i mysl. Tento prvek je pro Ciglerovu tvorbu typický a je to jeho přínos autorskému skleněnému šperku.

Náhrdelník (šperk VC4) na mě působí spíše jako objekt zavěšený do prostoru. Jeho jednoduchá linie čtverce a krychle je nádherná svou vyvážeností. Hladký chrom a průzračná čistota skleněné krychle vytváří až nadpozemskou čistotu, která by se podle mě v kontaktu s lidským tělem ztratila. Tento náhrdelník potřebuje světlo a prostor, aby neztratil nic ze své čistoty.

6.2.8. Libuše Hlubučková

(nar. 1936)

Narodila se v Jablonci nad Nisou, na Střední uměleckoprůmyslovou školu sklářskou chodila v Železném Brodě, kde v letech 1956-1963 studovala u prof. L. Přenosila, prof. A. Háška a prof. S. Libenského. Od roku 1961 až do roku 1967 pokračovala ve studiu na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze u prof. S. Libenského a doc. J. Nušla.

Ve své práci vycházela z tradičních bižuterních technik. Využívala běžně dostupné skleněné polotovary, které dále zpracovávala svým osobitým přístupem, který byl zcela odlišný od jejich tradičních použití.

V 50. a 60. letech propracovala techniku rokajlové výšivky ze skleněných korálků. V tomto období pracovala jako návrhářka v závodě Železnobrodského skla. Jak popisuje A. Langhamer „k vytvoření osobitých šperků jí „stačilo“ na vytvarovaný stříbrný drát navléknout několik barevně vhodně zkombinovaných perliček nebo z nich vytvořit obrazovou miniaturu.“²¹

Od začátku 70 let se začala věnovat ateliérové tvorbě šperků. Využívala foukaných prvků. Vytvářela kompozice čirých, kouřových nebo topasově zabarvených jednotlivě tvarovaných dutých perel, které zavěšovala na drátky. Tyto kompozice umožňovaly perlám volnost pohybu a kompozice se samovolně proměňovaly.

Od roku 1975 se vedle vlastní tvorby věnovala také pedagogické činnosti, zprvu na Lidové škole umění (Jablonec n. N.) později na Střední průmyslové škole také v Jablonci n Nisou, a v letech 1986 – 2002 na Střední průmyslové škole sklářské v Železném Brodě.

²¹ Kláš a Keramik; ročník 51(2001) č. 10; Langhamer, A. : Český autorský skleněný šperk; str. 282

Za svou práci v oblasti bižuterie byla několikrát oceněna na Mezinárodní výstavě bižuterie v Jablonci n. N.

Obrázek 38

Náhrdelník, 1968

Stříbro, rokajlové perlev závěsu

(šperk LH1)

Náhrdelník využitím rokajlových perlivých perlí připomíná spíše bižuterní výrobu. Celkové zpracování se ale od bižuterie liší. Náhrdelník je tvořen podle schématu, který by se dal jednoduše opakovat. Protínající se linie závěsu a obručí je velmi citlivě provedeno a nenese nic ze schematičnosti bižuterie.

Autorka touto technikou dosáhla velmi něžného, ženského výrazu náhrdelníku. Autorský skleněný šperk povětšinou v sobě nese prvek objektové tvorby, kdy šperk funguje sám o sobě a komunikuje s prostorem velmi dobře i bez lidského těla. Tento náhrdelník nezapře svou zkrášlovací funkci a vybízí k nošení.

Obrázek 39

Náhrdelník, 1971

Stříbro, sklo (výška 34 cm)

(Šperk LH2)

Tento náhrdelník formovaný jako závěs foukaných skleněných koulí, nese prvky bižuterní výroby použitím jednotlivých skleněných prvků, spojených bižuterním způsobem. Autorka zde skleněné prvky používá jako polotovary, ze kterých teprve spojováním jednotlivých prvků tvoří motiv. Tento postup je typický pro bižuterii.

Většina autorů, vytvářejících autorský skleněný šperk, pojímá skleněnou část jako hlavní celistvý prvek, který zavěšuje, nebo jinak uchycuje k nosnému konstrukčnímu prvku šperku. Náhrdelník svým způsobem uchycení umožňuje variabilitu skleněného závěsu. Svou velikostí je spíše objektem než šperkem.

6.2.9. Laděna Víznerová

(nar. 1943)

L. Víznerová se narodila roku 1943 v Kolíně a v letech 1958 -1961 studovala na Střední průmyslové škole sklářské v Kamenickém Šenově. Svou výtvarnou činnost dělila mezi ateliérovou tvorbu šperků a navrhování lisovaného skla.²²

V 60. letech pracovala jako návrhářka lisovaného skla v Dubí u Teplic, kde poprvé využívá efektu do skla zataveného stříbra, mědi a sublimujících materiálů. Vytváří z nich polotovary, které následně brousí do výsledného tvaru. Svým přístupem ke zpracování skla se její práce podobá pracím Svatopluka Kasalého.

V ateliérové tvorbě se zajímá o struktury materiálů jako dřeva, kovů, keramiky a pod. V práci se „sklem vychází z technologie vypracované Jaroslavem Špačkem. Využívá vzhledu skla daného jeho vlastnostmi, jehož lze dosáhnout ve větší hmotě. Čiré, kouřové nebo topasové sklo bylo ozvláštněno efektem bublin, vložením kovové mřížky nebo kombinací dvou barev a konečnou podobu ovlivnila způsobem vybroušení, jehož důsledkem je různý lom světla, jiskření a lesk.“²³

Hlavní důraz klade na skleněný prvek, který zavěšuje na masivní řetízek, nebo nasazuje na obojek tvořící jen nezbytný funkční doplněk.

²² Volně citováno Kláš a Keramik; ročník 51(2001) č. 10; Langhamer, A. : Český autorský skleněný šperk; str. 282 -284.

²³ Křížová, Alena: Proměny českého šperku na konci 20. století ; Praha: Academia, 2002 , str. 103

Obrázek 40

Náhrdelník, 1970

Sklo, stříbro

Délka závěsu 135 mm

(šperk LV1)

Obrázek 41

Závěs , 1970

Sklo, stříbro

V závěsu délka 140 mm

(šperk LV2)

V obou ukázkách autorka zavěsila skleněný závěs na obruč pomocí trnože. Jednoduchostí tohoto způsobu závěsu umocnila důraz na skleněný prvek . Dalším dekorativním prvkem je struktura vzniklá zatavením jiného materiálu do skla.

Obrázek 42
Náramek 1992
Mosaz , sklo

(šperk LV3)

U tohoto náramku přistupuje autorka ke sklu jinak. Stejně jako u předchozích dvou artefaktů je sklo hlavním tématem šperku, ale zde je použito jako ozdoby mosazného mohutného náramku , do kterého autorka zasadila šikmo seseknutý válec rubínově červeného skla. I tento náramek je charakteristický minimalistickými liniemi.

6.2.10. Petr Dvořák

(nar. 1954)

Vyučil se rytcem kovů v Jihokovu v Českých Budějovicích a dále pokračoval na Střední umělecko průmyslové škole v Turnově, oborem zlatník – stříbrník. Od osmdesátých let žije ve Švýcarsku, kde se úspěšně věnuje tvorbě autorského šperku.

Za svou práci v oboru šperkařství dostal několik ocenění a jeho práce jsou prezentovány v Evropě, ale také v zámoří. Mezi významná ocenění patří 4 místo v Mezinárodní soutěži v Japonsku (International Pearl Contest) z roku 1984 a nominace na Státní cenu za užitý design ve Švýcarsku.

Jeho šperky se vyznačují geometrickou a stereometrickou formou. Ve své tvorbě se nevyhýbá drahým materiálům, které ovšem neprezentuje pro jejich drahocennost, ale čerpá z jejich materiálových vlastností.

„Hlavní princip, který se prolíná celou jeho tvorbou, je schématická formule -3F- Pochází z německých slov Function – Form – Farbe, tedy funkce - forma - barva.“²⁴ Snaží se tedy nalézt harmonii mezi novými technologiemi, funkčností a barvou.

Ve své tvorbě dává důraz na čistotu formy s konstrukčními prvky, které jsou snadno čitelné. Divák tedy může jasně rozpoznat jakým způsobem jsou jednotlivé prvky propojené. Transparentní struktura jako základ doprovází také světlo a tvar vytvářející dohromady konečnou formu.

V posledních letech je novým materiálem v jeho práci sklo, které kombinuje s platinou a jinými kovy. Stejně jako Zdeňka Laštovičková využívá kombinace skla s českými rubíny. Na výrobě skleněných šperků spolupracuje s firmou Lhotský s.r.o. (Zdeněk Lhotský) - výroba skleněných destiček a Ludmilou Dorstovou, která pro něj vyrábí vinuté perle.

²⁴ http://www.klimt02.net/jewellers/index.php?item_id=15166

Jeho šperky reflektují svět okolo nás. Jak sám říká: „Rád zjišťuje, jak věci fungují a co je tvoří a co znamenají.“²⁵ Pátrání po konstrukci a funkci prolíná celou jeho tvorbu.

Obrázek 43

Závěs, 2007

Sklo, granáty, titan, ocelové lanko

(šperk PD1)

Ústředním motivem závěsu je skleněný disk posázený zatavenými granáty zavěšený na ocelových lankách trnoží z titanu. Závěs je konstrukčně čitelný, jednotlivé prvky jsou minimalistického rázu, které dohromady působí velmi dekorativním dojmem.

Obrázek 44

Náhrdelník, 2006

Granáty, sklo, Zlato

(šperk PD1)

..

²⁵

http://www.klimt02.net/jewellers/index.php?item_id=15166

Obrázek 45

Náhrdelník, 2007

Granátové kameny, sklo, ocelové struny, ocel, stříbro

(šperk PD 3)

Tyto dva náhrdelníky vycházejí ze stejného principu. Autor spojuje jednotlivé skleněné terčíky se zatavenými granáty. U prvního z nich jsou terčíky čtvercového tvaru se zaoblenými rohy a jsou spojovány zlatými kroužky. Jednotlivé skleněné terčíky jsou posázeny různě velkými kameny, čímž náhrdelník získává na pestrosti. Druhý z nich má terčíky kruhového tvaru různých velikostí, spojené jsou ocelovým lankem.

První z nich je mohutnější a připomíná historické zlaté řetězy, kterými se zdobily nejen ženy, ale také muži. Byly oblíbeny renesančními i barokními muži a reprezentovaly jejich bohatství. Druhý náhrdelník (šperk PD3) je odlehčený, terčíky jsou dál od sebe a ocelové struny dodávají futuristický vzhled. Stříbrné spoje jsou nejen příjemným dekoračním i konstrukčním prvkem.

Obrázek 46

Náhrdelník 2006

Skleněné perle s granáty – L. Dorstová, plast, titan, magnet.

(šperk PD4)

Obrázek 47

Náramek, 2006

Skleněné perle s granáty – L. Dorstová, plast, titan, magnet.

(šperk PD5)

Náhrdelník a náramek jsou velmi jednoduché a efektní. Skleněné perle, které pro P. Dvořáka vyrobila L. Dorstová, jsou z čirého skla se zatavenými granáty. U náhrdelníku jedna skleněná perle, zbarvená do žluta, je příjemným oživujícím prvkem. Vysoce kultivovaným designovým prvkem je na obou špercích uzávěr z plastu a titanu, který drží pohromadě magnetem.

Jednoduchá šňůra perel dává vyniknout jednotlivým perlám. Žlutá perla a uzávěr dodávají náhrdelníku prvek jedinečnosti. U náramku autor navlékl perly do několika řad, které vytvářejí „živoucí“ změť.

Obrázek 48

Náhrdelník, 2008

Skleněné perle s granáty, ušlechtilá ocel

(šperk PD6)

Tento náhrdelník je kombinací křehkosti a elegance skleněných perel s technickými spojnicemi z ušlechtilé oceli. Tato kombinace tvrdého a „měkkého“ tvoří napětí, které jítí smysly pozorovatele. Opět se tu objevuje zapínání, které je silným dekorativním prvkem. Zapíná se vetknutím koncového oka spojnice do destičky s otvorem ve tvaru „bubliny“.

Obrázek 49

Brož , 2006

Sklo, granáty, titan, ušlechtilá ocel

(šperk PD7)

Brož je tvořena jednoduchým motivem čtverce. Ve čtvercovém rámu je uchyceno čtvercové sklíčko ozdobeno granáty opět do čtverce. Jednotvárnost čtverců rozbíjí skupinka menších granátů doplněná řadou větších. Autor vybočením z rytmu dosáhl toho, že divák zaostří svůj zrak na tento shluk. Úmyslnou nepravidelností šperk získává na jedinečnosti.

Obrázek 50

Brož Kříž, 2009

Matné sklo, granáty, titan

(šperk PD8)

Brož kříž působí o něco jemnějším dojmem než brož z roku 2006. Překřížené titanové trny přidržují čtverec z matného skla. Ve středu jsou aplikovány granáty do tvaru čtverce.

Obrázek 51

Obrázek 52

Náhrdelník ,2008

Opálové skleněné broušené perle, titan

Muzeum Jablonec n/Nisou

(šperk PD9)

Autor v náhrdelníku z roku 2008 dosáhl napětí mezi skleněnými perlami a titanovou konstrukcí, když sklo je ten něžný prvek a titanová konstrukce působící jako ostny jsou prvkem tvrdým, až „brutálním.“ Na obrázku 41, kde je náhrdelník nošen, je stále vidět rozpor mezi sklem a titanem. Náhrdelník na nositelce působí křehkým, až možná trochu futuristickým dojmem, zároveň si nositelku podmaňuje ostny titanových spojů. Interakce mezi náhrdelníkem a nositelkou vzbuzuje otázky pohodlnosti.

6.3. Metodologický popis kvantitativní metody

Vzhledem k obtížnosti objektivního hodnocení autorského šperku v rámci produkce jednoho autora i mezi různými autory byla zvolena estetická kritéria, která byla u jednotlivých položek kvantitativně hodnocena známkou od jedné do pěti. Na základě vyhodnocení těchto vlastností a jejich vzájemným porovnáním vznikly výsledky, které charakterizují tvorbu jednotlivých autorů a umožňují jejich vzájemné porovnání.

Kvantitativní hodnocení 1-5 v rámci výrobků každého jednoho autora (průměrná hodnota v každé vlastnosti).

6.3.1. Definování základních pojmů ke kvantitativní metodě.

Autorský skleněný šperk

Sklo v autorském skleněném šperku tvoří důležitou součást šperku. Funkčně a myšlenkově. Nelze přesně vyčíslit kolika procenty by se sklo mělo podílet na těle šperku, aby se mohlo hovořit o skleněném šperku. Měl by být ale kladen důraz na skleněnou součást šperku.

Skleněný autorský šperk nese prvky individuality autora. Není vyráběn ve velkých sériích za použití strojové výroby.

Bižuterie

Bižuterie je determinována cenou, materiálem a masovostí výroby. Cena je jedním z hlavních prvků ovlivňující podobu bižuterie. Cena se odvíjí od použitých materiálů a způsobu výroby. Je tedy tvořena z levnějších materiálů, jeden typ se vyrábí ve větším množství.

Porovnání autorů mezi sebou (průměrné hodnoty v každém kritériu a celkové průměrné hodnoty)

Takto dosažené výsledky byly doplněny vlastním subjektivním dojmem jednotlivých prací od každého autora.

6.3.2. Hodnotící kritéria (definice)

Užitná hodnota

- Použitelnost šperku v denním životě. Nositelnost

Výlučnost (exkluzivita)

- Maximální odlišení od ostatních podobných výtvorů jiných autorů.
- Maximální odlišení v přístupu využití skla ve šperku.

Stylová čistota

- Použití skla jako platné konstrukční součásti šperku.

Pojetí využití skla ve šperku

- Důraz na hmotu skla – přiznání skleněné podstaty šperku.

Doplňující kritéria

Velikost

- Hodnotí, zda velikost šperku je podstatnou složkou výtvarného dojmu.

Barva

- Hodnotí, zda barevnost šperku je podstatnou složkou výtvarného dojmu.

Prostor

- Hodnotí, zda pojetí šperku v prostoru je podstatnou složkou výtvarného dojmu.

6.3.3. Výsledky hodnocení jednotlivých autorů

6.3.3.1. Jaroslav Kodejš

Tabulka 1

	UŽITNÁ HODNOTA	VÝLUČNOST	STYLOVÁ ČISTOTA	POJETÍ SKLA VE ŠPERKU	VELIKOST	BARVA	PROSTOR
šperk JK 1	5	4	2	2	3	2	4
šperk JK 2	5	2	2	2	1	3	2
šperk JK 3	5	3	5	4	4	4	1
šperk JK 4	5	4	1	2	2	5	4
šperk JK 5	5	4	3	3	1	3	2
šperk JK 6	5	4	4	4	1	4	3
PRŮMĚR	5	3,5	2,833	2,833	2	3,5	2,67

Užitná hodnota - Všechny ukázky šperků jsou dobře nositelné, žádný konstrukční prvek neznemožňuje praktické nošení.

Výlučnost - Jeho způsob práce je jedinečný autorův ve srovnání s ostatními autory. Důvodem této jedinečnosti může být jeho inspirace v bižuterii, která určují pojetí skla v jeho špercích.

Stylová čistota a pojetí skla ve šperku - Sklo povětšinou používá jako ozdobný prvek umístěný na tělo šperku z jiného materiálu, nejčastěji stříbra. Skleněné prvky jsou ale podstatným prvkem, dotvářejícím celkový výraz šperku.

Barva - Důležitým prvkem jeho práce je barevnost šperků. V ranějších pracích jsou to spíše barvy přírodní, později se nebrání ani jasnějším barvám, které dodávají šperku efektnosti.

Velikost a prostor - rozměry šperku u Jaroslava Kodejše nejsou důležitým prvkem. Autorovy šperky do prostoru nijak zásadně nezasahují, ale

u některých šperků autor využívá kinetických prvků. Viz šperk JK1 a JK4, kde se dá říci, že autor s prostorem pracuje více.

6.3.3.2. Zdeňka Mašatová

Tabulka 2

	UŽITNÁ HODNOTA	VÝLUČNOST	STYLOVÁ ČISTOTA	POJETÍ SKLA VE ŠPERKU	VELIKOST	BARVA	PROSTOR
šperk ZM 1	5	5	5	5	4	2	5
šperk ZM 2	4	5	5	5	4	2	5
šperk ZM 3	5	5	5	5	3	5	4
šperk ZM 4	5	5	5	5	3	5	4
PRŮMĚR	4,75	5	5	5	3,5	3,5	4,5

Užitná hodnota – Autorčino pojetí šperků ctí pohodlnou nositelnost. U náramku (šperk ZM2) je vidět také zajímavý prvek zapínání, který je praktickým konstrukčním prvkem šperku.

Výlučnost – Šperky Z. Mašatové jsou ojedinělé zvláštní prací se sklem a jednoduchostí linií šperků.

Stylová čistota a pojetí skla ve šperku – Sklo je hlavní částí šperku. Klade důraz na jeho podstatu. Jednoduché linie dávají vyniknout čistotě skla.

Barva – Barevnost není dominantním prvkem autorčiny tvorby. Ale u kompletu prstenu a závěsu (šperk ZM3 a ZM4) pomocí barvy vytvořila šperky, které navozují dojem vodní hladiny.

Velkost – Rozměry skleněných komponentů šperků jsou výraznější, ale nezasahují nijak do nositelnosti.

Prostor - Její práce s prostorem nepsočívá v komplikovaných tvarech šperku, ale jak bylo uvedeno výše, z práce se sklem, kde zhodnocuje optické vlastnosti skla pomocí broušení kamenů do čočky a matování horní strany.

6.3.3.3. Markéta Šílená

Tabulka 3

	UŽITNÁ HODNOTA	VÝLUČNOST	STYLOVÁ ČISTOTA	POJETÍ SKLA VE ŠPERKU	VELIKOST	BARVA	PROSTOR
šperk MŠ 1	4	4	5	5	3	4	5
šperk MŠ 2	4	5	5	5	4	1	5
šperk MŠ 3	2	5	5	5	3	1	5
šperk MŠ 4	5	4	5	4	2	4	4
šperk MŠ 5	5	4	5	4	2	4	4
šperk MŠ 6	5	3	5	4	3	4	5
šperk MŠ 7	5	4	5	4	2	4	5
šperk MŠ 8	3	3	4	4	2	1	5
šperk MŠ 9	4	5	5	5	2	3	5
PRŮMĚR	4,111	4,111	4,889	4,444	2,556	2,889	4,78

Užitná hodnota – Užitná hodnota šperků Markéty Šílené přesahuje hodnotu čtyř bodů. Její šperky dodržují všechny atributy nositelnosti. Nebude se ale jednat o denně nošené šperky. Těžko budou kombinovatelné s běžným oblečením.

Výlučnost - Její výtvarný styl ve zpracování skla i konstrukčních prvků obručí a závěsů je lehce rozpoznatelný mezi ostatními tvůrci.

Stylová čistota a pojetí skla ve šperku - Ve své tvorbě vychází M. Šílená především z hmoty skla, která je dominantou všech jejích šperků. Skleněné hmotě do jisté míry podřizuje i tvar šperku. Autorka představuje sklo v hranolech různých tvarů, kde nechá vyniknout lom světla podpořený čistotou konstrukcí a nebrání se ani využití barev. Na straně druhé představuje sklo v jeho křehkosti a jemnosti.

Velikost - Velikost šperků se odvíjí od druhu šperku (závěs, náramek, ap.). Velikost není podstatnou součástí výtvarného vyjádření autorky.

Barva - Barevného skla autorka používá u skla broušeného do hranolů, kde barva podporuje lámání světla.

Prostor – Prostor ve špercích Markéty Šílené hraje velkou roli. Její šperky samy o sobě působí jako drobné plastiky. Sklo jako materiál potřebuje světlo a prostor, aby mohlo vyniknout.

6.3.3.4. Svatopluk Kasalý

Tabulka 4

	UŽITNÁ HODNOTA	VÝLUČNOST	STYLOVÁ ČISTOTA	POJETÍ SKLA VE ŠPERKU	VELIKOST	BARVA	PROSTOR
šperk SK 1	5	5	5	5	1	5	4
šperk SK 2	1	5	5	5	4	5	5
šperk SK 3	5	3	5	5	2	2	2
šperk SK 4	1	5	4	4	5	3	5
šperk SK 5	5	5	5	5	1	5	4
šperk SK 6	1	5	5	5	5	5	5
šperk SK 7	1	5	5	5	5	5	5
PRŮMĚR	2,714	4,714	4,857	4,857	3,286	4,286	4,29

Užitná hodnota – Praktické užití šperků není pro Svatopluka Kasalého vždy důležitým prvkem. Vyrábí šperky, které jsou nositelné bez vážnějšího omezení. Takovými šperky jsou ve výběru dva náramky (šperk SK1, Sk5) a jeden závěs (šperk Sk3). Jeho nejnámější a nejčastěji uváděné šperky jsou náhrdelníky, které jsou v běžném životě nepoužitelné.

Výlučnost – Autorovy šperky jsou jedinečné důrazem na interakci mezi nositelem a šperkem. Jeho náhrdelníky jsou objekty obtácející se kolem ženského těla. Na jedné straně krásu ženského těla podtrhují, na straně druhé si ho podmaňují.

Stylová čistota a pojetí skla ve šperku – Jeho sklářské vzdělání se projevuje bravurním zpracováním skla, což dokazují jeho celoskleněné náramky. Mnohem častější je ale kombinace skla s kovem, kde sklo je platnou

konstrukční součástí šperku. U náhrdelníku (šperk SK6) rubínově červené broušené sklo volně navazuje na ladnou křivku kovové části náhrdelníku.

Velikost – Velikost šperků výrazným způsobem ovlivňuje výtvarný dojem šperku. Je to dáno úzkou spjatostí s lidským tělem. Šperk není drobnou ozdobou, ale konečný výtvarný dojem tvoří v kombinaci s ženským tělem, které ovíví.

Barva – Barevnost je v tvorbě S. Kasalého důležitým prvkem. Často se opakující barvou je červená.

Prostor – Autorovy šperky jsou prostorově výrazné a uchopování prostoru pomocí šperků je autorovým výtvarným projevem. Jeho šperky samy osobě působí jako plastiky, stejně jako u Markéty Šílené.

6.3.3.5. Zdeňka Laštovičková

Tabulka 5

	UŽITNÁ HODNOTA	VÝLUČNOST	STYLOVÁ ČISTOTA	POJETÍ SKLA VE ŠPERKU	VELIKOST	BARVA	PROSTOR
šperk ZL 1	4	5	5	5	2	5	3
šperk ZL 2	5	3	3	3	1	5	1
šperk ZL 3	5	5	5	5	2	5	4
PRŮMĚR	2,714	4,714	4,857	4,857	3,286	4,286	4,29

Užitná hodnota – Autorčiny šperky jsou pohodlně nositelné.

Výlučnost – se projevuje zvláštní technikou zatavování granátů do skla.

Stylová čistota a pojetí skla ve šperku – V autorčiných pracích se nezapře sklářské vzdělání. Sklo má v jejích špercích dominantní postavení.

Velikost a prostor – Velikost ani prostor nejsou důležitými výtvarnými prvky v jejích pracích.

Barva – Ve svých špercích využívá kontrastu čirého skla a červené barvy granátů. Nebrání se ani použití jiné barevnosti.

6.3.3.6. Stanislava Grebeníčková

Tabulka 6

	UŽITNÁ HODNOTA	VÝLUČNOST	STYLOVÁ ČISTOTA	POJETÍ SKLA VE ŠPERKU	VELIKOST	BARVA	PROSTOR
šperk SG 1	5	5	4	1	1	5	5
šperk SG 2	5	5	3	1	1	5	5
šperk SG 3	5	5	4	1	1	5	5
šperk SG 4	5	5	3	1	1	5	5
šperk SG 5	5	5	4	1	1	2	5
PRŮMĚR	5	5	3,6	1	1	4,4	5

Užitná hodnota – Šperky Stanislavy Grebeníčkové jsou plně nositelné.

Výlučnost – Jedinečnost jejich broží spočívá ve zcela jiném přístupu k materiálu na rozdíl od ostatních výtvarníků.

Stylová čistota a pojetí skla ve šperku – Nevyužívá skla obvyklým způsobem. Nevyužívá lom světla v broušeném skle jako M. Šílená, nebo V. Cigler. Její brože jsou plošné a na první pohled jejich skleněná podstata není vidět.

Velikost – Velikost šperků nemá vliv na výtvarný dojem šperků.

Barva a prostor – Barva a prostor jsou hlavním tématem autorčiných šperků. Pomocí barev a principů perspektivy vytváří imaginární prostory a objekty, které si na sebe můžeme připnout v podobě brože.

6.3.3.7. Doc. Václav Cigler

Tabulka 7

	UŽITNÁ HODNOTA	VÝLUČNOST	STYLOVÁ ČISTOTA	POJETÍ SKLA VE ŠPERKU	VELIKOST	BARVA	PROSTOR
šperk VC 1	5	5	5	5	4	1	5
šperk VC 2	1	3	5	5	2	1	5
šperk VC 3	5	5	5	5	3	1	5
šperk VC 4	2	5	5	5	3	1	5
PRŮMĚR	3,25	4,5	5	5	3	1	5

Užitná hodnota – šperky Václava Ciglera mají všechny potřebné atributy šperku.

Výlučnost – Jedinečnost jeho šperků je dána jeho přístupem k práci se sklem.

Stylová čistota a pojetí skla ve šperku - Tak jako v jeho plastikách i zde využívá optických vlastností skel.

Velikost – S proporcemi šperků autor pracuje v závislosti na použitém skleněném prvku.

Barva – Autor nechává vyniknout čirosti skla v kombinaci s bílými kovy.

Prostor – Prostor je důležitý prvek ve výtvarné tvorbě Václava Ciglera. Broušením skla do čoček vytváří nové prostory odražením a zkreslením reálného prostoru.

6.3.3.8. Libuše Hlubučková

Tabulka 8

	UŽITNÁ HODNOTA	VÝLUČNOST	STYLOVÁ ČISTOTA	POJETÍ SKLA VE ŠPERKU	VELIKOST	BARVA	PROSTOR
šperk LH 1	5	1	2	2	3	4	2
šperk LH 2	1	5	5	4	5	1	5
PRŮMĚR	3	3	3,5	3	4	2,5	3,5

Užitná hodnota – U prvního šperku, který je tvořen z rokajlových perlí, je užitná hodnota vysoká. U šperku druhého je naopak nízká z důvodu poměrně dlouhého závěsu skleněných koulí, který by se při nošení mohl rozbít nebo zaplést.

Výlučnost – Způsob použití skleněných koulí v závěsu je jedinečný a u jiného autora jsem tento motiv neviděla.

Stylová čistota a pojetí skla ve šperku - V první ukázce autorka nedává velký důraz na podstatu skla. V druhé ukázce důraz na skleněnou součást je důležitým prvkem šperku.

Velikost a prostor – V náhrdelníku se závěsem ze skleněných koulí je velikost a prostor podstatným prvkem celkového dojmu. Jednotlivé komponenty závěsu jsou spojeny navzájem pouze vertikálně a mohou se při pohybu nositelky pohybovat v prostoru.

Barva – Barevnosti využila autorka při tvorbě závěsu z rokajlových perlí.

6.3.3.9. Laděna Víznerová

Tabulka 9

	UŽITNÁ HODNOTA	VÝLUČNOST	STYLOVÁ ČISTOTA	POJETÍ SKLA VE ŠPERKU	VELIKOST	BARVA	PROSTOR
šperk LV 1	5	5	5	5	4	1	2
šperk LV 2	5	5	5	5	4	5	2
šperk LV 3	4	5	4	5	4	5	4
PRŮMĚR	4,667	5	4,667	5	4	3,667	2,67

Užitná hodnota – Laděna Víznerová tvoří šperky, plnohodnotné svou ozdobnou funkcí.

Výlučnost – Její tvorba je ojedinelá zpracováním skla. Používá stejně čistých linií jako Zdeňka Mašatová

Stylová čistota a pojetí skla ve šperku – Ve svých špercích dává důraz na sklo, jenž obohatila zatavením jiných materiálů, čímž vytvořila jinou novou strukturu. Takto upravené sklo vybrousila do čočky, kterou zavěsila trnoží k obruči.

Velikost a barva – Velikost i barva pomáhají vytvářet celkový dojem, např. u náramku (šperk LV 3) je barva i velikost podstatným prvkem.

Prostor – Prostor u Laděny Víznerové není nejvýraznějším prvkem.

6.3.3.10. Petr Dvořák

Tabulka 10

	UŽITNÁ HODNOTA	VÝLUČNOST	STYLOVÁ ČISTOTA	POJETÍ SKLA VE ŠPERKU	VELIKOST	BARVA	PROSTOR
šperk PD 1	5	3	3	4	2	4	3
šperk PD 2	5	5	4	4	2	5	3
šperk PD 3	5	5	4	4	3	4	4
šperk PD 4	5	4	5	5	3	5	4
šperk PD 5	5	4	5	5	3	5	4
šperk PD 6	5	4	5	4	3	5	4
šperk PD 7	5	5	5	5	3	5	2
šperk PD 8	5	5	5	5	3	5	4
šperk PD 9	4	5	4	3	3	5	5
PRŮMĚR	4,889	4,444	4,444	4,333	2,778	4,778	3,67

Užitná hodnota – Skleněné šperky Petra Dvořáka se vyznačují plnohodnotnou nositelností. Dodržuje všechny náležitosti nositelnosti šperku

Výlučnost – Jedinečnost Dvořákovy práce spočívá ve schématické formuli 3F, která se prolíná celou jeho prací včetně tvorby skleněného šperku. Jak již bylo uvedeno výše, jedná se o funkci, formu a barvu, mezi kterými se snaží nalézt dokonalou harmonii. Podstatným prvkem v jeho tvorbě je čitelnost konstrukčních prvků.

Stylová čistota a pojetí skla ve šperku – Petr Dvořák ozvláštňuje sklo ve špercích způsobem spojování jednotlivých skleněných komponentů nebo komponentů z jiných materiálů. Skleněné prvky pro něho vyrábí L. Dorstová a Z. Lhotský. Skleněné prvky spojuje zlatnickými technikami. Jemné, až romantické skleněné perle od L. Dorstové vyvažuje válcovitým uzávěrem technického rázu, nebo kovovými spojnicemi.

Velikost – Velikost se odvíjí od typu šperku a nijak nevyniká v konečném výtvarném dojmu.

Barva – Základní barevnost u skleněných šperků je čiré sklo v kombinaci s červenou barvou granátů a kovu.

Prostor – Skleněné perle se zatavenými granáty navozují pocit miniaturního vesmíru s planetami.(šperk PD 4,5.6). U náhrdelníku z opálových broušených perel (šperk PD9) ostře trčí titanové ostny do prostoru.

6.3.4. POROVNÁNÍ AUTORŮ V RÁMCI ZVOLENÝCH KRITÉRIÍ

Tabulka 11

	UŽITNÁ HODNOTA	VÝLUČNOST	STYLOVÁ ČISTOTA	POJETÍ SKLA VE ŠPERKU	VELIKOST	BARVA	PROSTOR
Jaroslav Kodejš	5	3,5	2,833	2,833	2	3,5	2,67
Zdeňka Mašatová	4,75	5	5	5	3,5	3,5	4,5
Markéta Šílená	4,111	4,111	4,889	4,444	2,556	2,889	4,78
Svatopluk Kasalý	2,714	4,714	4,857	4,857	3,286	4,286	4,29
Zdeňka Laštovičková	2,714	4,714	4,857	4,857	3,286	4,286	4,29
Stanislava Grebeníčková	5	5	3,6	1	1	4,4	5
Václav Cigler	3,25	4,5	5	5	3	1	5
Libuše Hlubučková	3	3	3,5	3	4	2,5	3,5
Laděna Víznerová	4,667	5	4,667	5	4	3,667	2,67
Petr Dvořák	4,889	4,444	4,444	4,333	2,778	4,778	3,67
PRŮMĚR	4,01	4,398	4,365	4,032	2,941	3,481	4,04

Užitná hodnota – Většina autorů tvoří plnohodnotně nositelný šperk. Nejlépe nositelné šperky podle mého hodnocení jsou šperky Jaroslava Kodejše, Stanislavy Grebeníčkové a Petra Dvořáka. Svatoopluk Kasalý vyniká ve všeobecné tendenci užitnosti autorských šperků tvorbou náhrdelníků tvořených přímo pro určité osoby, kde ustupuje užitná hodnota výtvarnému vyjádření interakce šperk – nositel.

Výlučnost – Každý autor je ve své tvorbě něčím jedinečný. Jaroslav Kodejš a Libuše Hlubučková vycházejí z bižuterních technik, které využívají netradičním způsobem. Zdeňka Mašatová, Markéta Šílená, Laděna Víznerová, Václav Cigler a Zdeňka Laštovičková vycházejí ze sklářských technik, nových postupů a přístupů ve zpracování skla. M. Šílená vytváří skleněný objekt,

který zavěšuje na obruč (viz. Šperk MS9). U V. Ciglera je to využití optických vlastností broušeného skla a L. Víznerová vytváří struktury zatavováním jiných materiálů do skleněné hmoty.

Stylová čistota a pojetí skla ve šperku – Tato kritéria souvisejí s kritériem výlučnosti. Hodnoty těchto kritérií byly u sedmi z deseti autorů mezi hodnotami čtyři a pět. Tři autoři, kteří měli nižší hodnoty, byli J. Kodejš, L. Hlubučková a S. Grebeníčková. U J. Kodejše nízká hodnota odráží jeho způsob práce se sklem, kdy sklo používá jako dekoraci šperků z kovu, nejčastěji stříbra. Stanislava Grebeníčková nedává ve špercích důraz na skleněnou hmotu, jako tomu je u skleněných plastik, ale na hru s perspektivou. Nejvyšší možné hodnoty jsou u V. Ciglera, Z. Mašatové a L. Víznerové, u které je sklo doplněno pouze nezbytně nutným množstvím jiného materiálu (kovu) pro vytvoření úchytu.

Velikost, barva a prostor jsou doplňující kritéria dotvářející celkový obraz o šperku. U velikosti a barvy jsou průměrné hodnoty v rámci všech autorů poměrně nízké. V barevnosti se vymyká P. Dvořák, u kterého je barva jedním ze tří stavebních principů jeho práce, kdy ve skleněném šperku převažuje barevná kombinace čírého skla, kovu a českého granátu. Také S. Kasalý pracuje s barvou ve svém výtvarném projevu.

U šperku jako dvojrozměrného díla, je důležitou složkou také prostor, což odráží výsledné hodnoty v tabulce. V pojetí prostoru u šperku vyniká Stanislava Grebeníčková, u které třetí rozměr vzniká již výše zmíněnou hrou s perspektivou.

7. DISKUSE

Při hodnocení tvorby jednotlivých autorů jsem pokládala za klíčové první čtyři charakteristiky (Užitná hodnota, Výlučnost, Stylová čistota, Pojetí skla ve šperku), zatímco vlastnosti Velikost, Barva a Prostor jsou pomocná doplňující kritéria.

Při srovnání „žebříčku“ autorů zkonstruovaného na základě průměrných hodnot výsledků analýzy jsem zjistila, že pořadí neodpovídá úplně mým osobním preferencím.

Pokud jsem si vytvořila pořadí na základě kombinace „objektivního žebříčku“ a slovního popisu, zjistila jsem, že nejlépe vycházejí ti, kteří dosahují vyrovnaných výsledků ve všech hodnocených kriteriích.

Pokud jsem si vytvořila žebříček podle svých osobních preferencí, zjistila jsem, že se mi nelíbí nejvíce ti, kteří dosáhli maximálních výsledků co se týče hodnoty stylu, ale ti, kteří dosahují ve svém výtvarném projevu zvláštního napětí, přestože stojí na opačných koncích spektra.

Zajímavé je, že ti, kteří skončili na konci tabulek, dopadli špatně ve všech způsobech hodnocení. Nepříliš dobře v mém hodnocení dopadli i ti, kteří byli na prvních místech tabulek.

Tabulka 12

ŽEBŘÍČEK AUTORŮ				
	OBJEKTIVNÍ		OBJEKTIVNÍ/SUBJEKTIVNÍ	OSBONÍ PREFERENCE
1	Z. Mašatová	4,9375	M. Šílená	P. Dvořák/ S. Grebeníčková
2	L. Víznerová	4,833	S. Kasalý	
3	P. Dvořák	4,527	Z. Mašatová	S. Kasalý
4	V. Cigler	4,437	V. Cigler	M. Šílená
5	M. Šílená	4,388	L. Víznerová	Z. Laštovičková
6	S. Kasalý/ Z. Laštovičková	4,28	P. Dvořák	J. Kodejš
7		4,28	Z. Laštovičková	Z. Mašatová
8	S. Grebeníčková	3,65	J. Kodejš	L. Víznerová
9	J. Kodejš	3,5415	S. Grebeníčková	V. Cigler
10	L. Hlubučková	3,125	L. Hlubučková	L. Hlubučková

Na prvním a druhém místě v „žebříčku“ vytvořeném podle mých osobních preferencí stojí spolu P. Dvořákem S. Grebeníčková. Na špercích P. Dvořáka se mi líbí kontrast mezi „něžným“ sklem s granáty a „tvrdým“ kovem. Toto pnutí zdůrazňuje ostrostí kovových součástí. Jeho šperky bych si sama koupila a nosila. U broží S. Grebeníčkové mě fascinují imaginární prostory a objekty. Sama pro sebe bych si takovouto brož asi nekoupila, ale spojení živé reálné osoby s těmito prostory mi připadá velmi zajímavé.

S. Kasalý a M. Šílená vytvářejí artefakty, o kterých nemůžu říci, že by se mi vysloveně líbily, ale silně provokují moje smysly. Úzké spojení mezi šperkem a nositelem u S. Kasalého mě nutí si představovat, jaký pocit je mít takové šperky na sobě. Zda se budu cítit jinak, možná trochu nadpozemsky. Jeho tvorba mi připomíná sci-fi filmy osmdesátých let, ve kterých oblečení a doplňky na mě působily stejným dojmem. Nositelé vypadali opravdu nadpozemsky, ale oblečení poměrně nepohodlně. Artefakty M. Šílené stejně jako u S. Kasalého nejsou přímo líbivé, ale silně mě provokují. Nejsou to šperky, které bych jen tak přešla. Nutí mě se nad nimi zamyslet, jak by vypadaly na lidském těle, a jak by s tělem „fungovaly“ ve smyslu celkového dojmu. A také jaká osobnost by si takové šperky pořídila.

Na dalších dvou místech je Z. Laštovičková a J. Kodejš, kteří tvoří pro mě líbivý šperk, ale už mě tolik jejich šperky neprovokují. Nenutí mě, abych se nad jejich tvorbou déle zamýšlela.

Z. Mašatová, L. Víznerová a V. Cigler jsou v předchozích hodnoceních na předních pozicích. Jejich skleněný šperk je opravdu skleněný. Dávají na sklo ten největší důraz. Artefakty tvořené Z. Mašatovou a L. Víznerovou jsou pro mě chladnější, než tvorba předešlých autorů. Jejich šperky budou bez problémů nositelné v běžném všedním životě, jen si nedokážu představit, že by vznikaly mezi šperkem a nositelem výraznější náboj.

Šperky V. Ciglery jsou svým způsobem dokonalé, ale pro mě jsou bez emocí. Jsou možná příliš dokonalé, až působí chladně. Nemyslím si, že by to byla vykalkulovaná prázdná tvorba. Je velmi pravděpodobné, že pro někoho

jiného tyto šperky náboj mají. Já jsem ale nenašla žádnou ukázkou šperku, která by mě zaujala jinak, než svou chladnou dokonalostí a ani mě nijak neprovokují.

Tvorba L. Hlubučkové byla ve všech třech způsobech hodnocení na posledním místě. Je možné, že je to dáno výběrem ukázek. Její tvorba mě nijak nezasáhla.

8. SHRnutí A ZÁVĚR

Ve své práci jsem se zabývala autorským skleněným šperkem. Rozebrala jsem práce deseti autorů, zabývajících se touto tematikou, subjektivně objektivní kvantitativní metodou.

Subjektivně objektivní kvantitativní metoda mi umožnila vytěžit z rozporů mezi různými způsoby hodnocení nové informace umožňující hlubší pochopení umělecké tvorby v oblasti skleněného šperku. Zdá se, že tato metoda by mohla být použita i v jiných oblastech umělecké tvorby, protože nevychází z již zavedených hodnotících stereotypů. V každém případě lze říci, že estetické soudy a osobní preference se vymykají objektivní analýze uměleckých artefaktů.

Podle mého názoru představuje český skleněný šperk svébytné vyjádření v proudu světového umění a při srovnání jednotlivých autorů hodnotím jeho kvalitu jako velmi vyrovnanou.

POUŽITÁ LITERATURA

Křížová Alena: Proměny českého šperku na konci 20. Století; Vyd. 1.
Praha: Academia, 2002 - 223 s. ; 31 cm ISBN 80-200-0920-5

Langhamer Antonín: Legenda o českém skle; Vyd. 1. Zlín: Tigris, 1999 - 292 s.
ISBN 80-86062-02-3

Langhamer Antonín: Sklář a keramik : odborný časopis pro průmysl skla,
keramiky a bižuterie: Článek : Český autorský skleněný šperk ; s.282-284;
Roč.51, č.10 2001

Petráčková, Věra; Kraus, Jiří, a kol.: Akademický slovník cizích slov A-Ž.
Praha : Academia, 2000.- 834 s. ISBN 80-200-0607-9.

Schadt, Herman: Goldsmiths' Art 5000 Years of Jewellery and Hollowware;
ISBN 3-925369-53-8

Katalog výstavy: Český moderní šperk ve Stříbře : Minoritský klášter města
Stříbra 1997: Text Alena Křížová ; fot. Petr Zhoř a kol. Praha, Stříbro:
Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze ; Asociace výtvarníků obor kov, 1997 -
Nestr.

Katalog výstavy: Kov - šperk 1993 : 11.března - 4.dubna 1993, Dům umění
města Brna; Texty: Alena Křížová ;Brno: Dům umění města Brna, 1993 –
Nestr. ISBN 0000

Katalog výstavy: Struktury – Český šperk: , výstava českého současného
šperku (Pražský dům, Brusel, Belgie) 27.11.2007-26.01.2008; Text Eva Eisler;
Ral Tisk

Katalog výstavy : Šperk objektem, objekt šperkem : Hergetova cihelna: Text
Daniela Krechlová;Praha: Muchovo muzeum v Praze, 2003. 44 s. ISBN
80-239-1269-0

Internet:

<http://www.glassrevue.cz/news.asp@nid=3117.html>
http://www.klimt02.net/jewellers/index.php?item_id=15166
<http://www.glassrevue.cz/news.asp@nid=3117.html>
<http://www.fashionstation.cz/>

Zdroje obrazové přílohy:

Obr. 1, 2

http://americanart.si.edu/pr/library/2008/jewelry/ornament_checklist_w_image_s.pdf

Obr. 3

<http://www.czechdesign.cz/index.php?lang=1&status=c&clanek=76>

Obr. 4

Křížová Alena: Proměny českého šperku na konci 20. Století; Vyd. 1. Praha: Academia, 2002 - 223 s. ; 31 cm ISBN 80-200-0920-5 str. 98

Obr. 5; 6

<http://www.fashionstation.cz/clanek/Ve-Vidni-budou-vystaveny-ceske-sklenene-sperky>

Obr. 7,8

Křížová Alena: Proměny českého šperku na konci 20. Století; Vyd. 1. Praha: Academia, 2002 - 223 s. ; 31 cm ISBN 80-200-0920-5 str. 95

Obr. 9,10

Katalog výstavy: Kov - šperk 1993 : 11.března - 4.dubna 1993, Dům umění města Brna; Texty: Alena Křížová ;Brno: Dům umění města Brna, 1993 – Nestr. ISBN 0000

Obr. 11

<http://www.czechdesign.cz/foto.php?status=obr&lang=1&c=76&o=423>

Obr. 12

<http://www.americancraftmag.org/blog-post.php?id=8696>

Obr. 13, 14

Katalog výstavy: Český moderní šperk ve Stříbře : Minoritský klášter města Stříbra 1997: Text Alena Křížová ; fot. Petr Zhoř a kol. Praha, Stříbro: Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze ; Asociace výtvarníků obor kov, 1997 - Nestr.

Obr. 15

Katalog výstavy: Struktury – Český šperk: , výstava českého současného šperku (Pražský dům, Brusel, Belgie) 27.11.2007-26.01.2008; Text Eva Eisler; Ral Tisk ; str. 34

Obr.16

Katalog výstavy: Struktury – Český šperk: , výstava českého současného šperku (Pražský dům, Brusel, Belgie) 27.11.2007-26.01.2008; Text Eva Eisler; Ral Tisk ; str. 35

Obr.17

Katalog výstavy : Šperk objektem, objekt šperkem : Hergetova cihelna: Text Daniela Krechlová;Praha: Muchovo muzeum v Praze, 2003. Nestr. ISBN 80-239-1269-0

Obr.18

<http://www.fashionstation.cz/clanek/Ve-Vidni-budou-vystaveny-ceske-sklenene-sperky>

Obr.19

Křížová Alena: Proměny českého šperku na konci 20. Století; Vyd. 1.
Praha: Academia, 2002 - 223 s. ; 31 cm ISBN 80-200-0920-5 ; str. 100

Obr. 20

http://www.glass.cz/hist_main.htm

Obr. 21

Křížová Alena: Proměny českého šperku na konci 20. Století; Vyd. 1.
Praha: Academia, 2002 - 223 s. ; 31 cm ISBN 80-200-0920-5 ; str. 101

Obr. 22, 23

http://www.czechdesign.cz/d_foto.php?status=obr&lang=1&designer=252&prace=4337

Obr. 24

http://www.czechdesign.cz/d_foto.php?lang=1&designer=252&prace=3830

Obr. 25

http://www.czechdesign.cz/d_foto.php?status=obr&lang=1&designer=252&prace=3828

Obr. 26

Křížová Alena: Proměny českého šperku na konci 20. Století; Vyd. 1.
Praha: Academia, 2002 - 223 s. ; 31 cm ISBN 80-200-0920-5 ; str. 106

Obr.27

http://www.glass.cz/hist_main.htm

Obr.28

<http://www.fashionstation.cz/clanek/Ve-Vidni-budou-vystaveny-ceske-sklenene-sperky>

Obr. 29

Katalog výstavy: Struktury – Český šperk: , výstava českého současného šperku (Pražský dům, Brusel, Belgie) 27.11.2007-26.01.2008; Text Eva Eisler; Ral Tisk ; str. 14

Obr. 30, 31, 32, 33

<http://stanislavagrebenickova.wz.cz/?id=gallery&show=7>

Obr. 34

http://collections.madmuseum.org/code/emuseum.asp?emu_action=searchrequest&moduleid=1&profile=objects¤trecord=1&style=single&rawsearch=id/,/is/,/6717/,/false/,/true

Obr. 35,36,37

<http://www.fashionstation.cz/clanek/Ve-Vidni-budou-vystaveny-ceske-sklenene-sperky>

Obr. 38, 39

Křížová Alena: Proměny českého šperku na konci 20. Století; Vyd. 1.
Praha: Academia, 2002 - 223 s. ; 31 cm ISBN 80-200-0920-5 ; str. 96, 97

Obr. 40,41

Křížová Alena: Proměny českého šperku na konci 20. Století; Vyd. 1.
Praha: Academia, 2002 - 223 s. ; 31 cm ISBN 80-200-0920-5 ; str. 102,103

Obr. 42

Katalog výstavy: Kov - šperk 1993 : 11.března - 4.dubna 1993, Dům umění
města Brna; Texty: Alena Křížová ;Brno: Dům umění města Brna, 1993 –
Nestr. ISBN 0000

Obr. 43, 44, 47

<http://www.fashionstation.cz/clanek/Ve-Vidni-budou-vystaveny-ceske-sklenene-sperky>

Obr. 45, 46 – 52

http://www.dvorakart.com/frames_Moldavit.html